

BEHEERSPLAN SINT- ANNAKERK TE STENE

Betreft: **SINT-ANNAKERK**
Ligging: Stenedorpstraat z.n., 8400 Oostende - Stene

Beschermd: Monument: Parochiekerk Sint-Anna te Stene (Oostende)
09/03/1983 (ID 1910)

Ontwerper: **ARCHITECTENBUREAU PAUWELS**
Beverlaai 49 – 8500 Kortrijk
Tel: 056.22.48.00 GSM: 0475/700.628
E-mail: arch.pauwels@skynet.be

Opdrachtgever: **KERKFABRIEK SINT- ANNA**
p.a. Mevr. A. Van Acker, voorzitter
Heidebloemstraat 33 - 8400 OOSTENDE – STENE
Tel. 059/80.35.74
E-mail: annie.vanacker@skynet.be

Ingediend ter goedkeuring: 08 / 2019

foto KIK clichénr. M24744

SINT- ANNAKERK TE STENE

Beheersplan

Betreft: **SINT-ANNAKERK**
 Ligging: Stenedorpstraat z.n., 8400 Oostende - Stene

Beschermd: Monument: Parochiekerk Sint-Anna te Stene (Oostende)
 09/03/1983 (ID 1910)

Ontwerper: **ARCHITECTENBUREAU PAUWELS**
 Beverlaai 49 – 8500 Kortrijk
 Tel: 056.22.48.00 GSM: 0475/700.628
 E-mail: arch.pauwels@skynet.be

Opdrachtgever: **KERKFABRIEK SINT- ANNA**
 p.a. Mevr. A. Van Acker, voorzitter
 Heidebloemstraat 33 - 8400 OOSTENDE – STENE
 Tel. 059/80.35.74
 E-mail: annie.vanacker@skynet.be

Ingediend ter goedkeuring: 08 / 2019

Projectverantwoordelijke Philippe Pauwels

Auteurs/redactie Katrien Demol, Philippe Pauwels

Stuurgroep

- Kerkfabriek Sint-Anna
- Stad Oostende
- Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen
- Architectenbureau Pauwels

Illustraties en fotografie: Architectenbureau Pauwels, tenzij anders vermeld.

Publicatiedatum: 2019

Deze publicatie is digitaal beschikbaar als pdf-bestand.

© Gehele of gedeeltelijke overname of vermenigvuldiging op welke wijze dan ook van delen uit dit beheersplan is niet toegestaan, tenzij hiervoor uitdrukkelijk schriftelijke toestemming is verleend door auteur/redactie

INHOUDSTAFEL

In overeenstemming met artikel 8.1.4 van het onroerend erfgoedbesluit van de Vlaamse regering betreffende de uitvoering van het Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 en latere aanvullingen en wijzigingen, omvat dit beheersplan de volgende elementen:

1.	Identificatie	p. 7
2.	Historische nota	p. 11
3.	Inventarisatie huidige toestand	p. 25
4.	Erfgoedwaarden	p. 95
5.	Beheersvisie en doelstellingen	p. 99
6.	Maatregelen	p. 105
7.	Opvolging en evaluatie	p. 109
8.	Extra Toevoegingen	p. 111
	Literatuurlijst	p. 113

1. IDENTIFICATIE

Identificatie

- Benaming en adres:

Sint-Annakerk

Stenedorpstraat z.n.

8400 Stene (Oostende)

- Kadastrale gegevens:

Stene, 9de afdeling, sectie A, perceel 447a

Bescherming(en):

Bij Besluit van 09/03/1983:

*Wordt beschermd als **monument**, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, om reden van de historische waarde:*

- de Sint-Annakerk, te Oostende (Stene), bekend ten kadaster: Oostende (Stene), sectie A, perceelnummer 447 A, eigendom van:

- Kerkfabriek van de Heilige Anna, Stenedorpstraat 51 – 8400 Oostende.

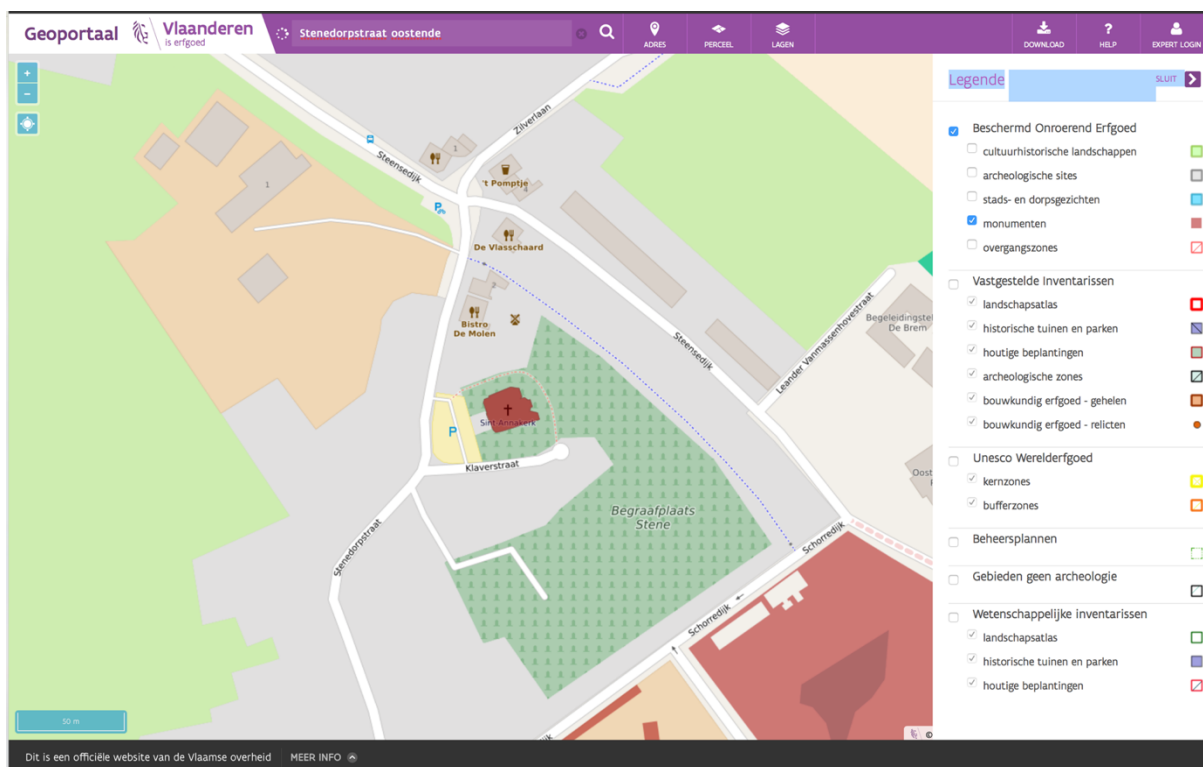
Bij Besluit van 05/04/1995:

Beschermd als **dorpsgezicht**:

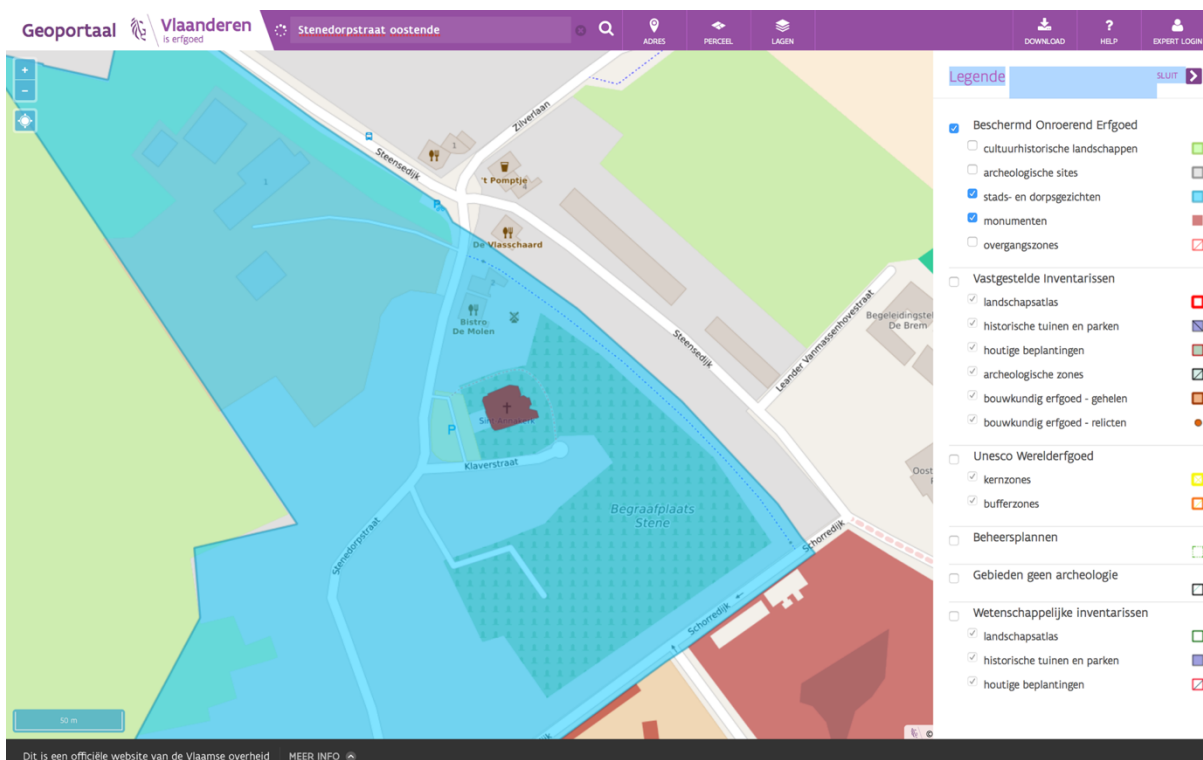
de dorpskom van Stene, zoals afgebakend ten kadaster: Oostende (Stene), 9e afdeling, sectie A/6,

omwille van het algemeen belang gevormd door de historische en sociaal-culturele waarde als zijnde een gaaf bewaard polderdorp, gelegen tussen de Schorredijk en de Steense dijk, met een voornamelijk 19de-eeuwse bebouwing.

Beschermd monument (bruin):

Beschermd dorpsgezicht (blauw):

Ontwerper:

Beheersplan opgemaakt door:

ARCHITECTENBUREAU PAUWELS

Beverlaai 49 – 8500 Kortrijk

Tel: 056.22.48.00 GSM: 0475/700.628

E-mail: arch.pauwels@skynet.be

2. HISTORISCHE NOTA

Totstandkoming en ontwikkeling¹

De ontstaans- en de bouwgeschiedenis van de Sint-Annakerk is “onzeker”.

De kerk zou in oorsprong gesticht zijn in opdracht van Robrecht de Fries, Graaf van Vlaanderen, circa 1071. Het zou om een houten kapel gegaan zijn, waarvan geen materiële resten zijn.

De parochie Stene maakte deel uit van 't Brugse Vrije en was gelegen in het Camerlynx-Ambacht.

Tot in het jaar 1302 stond de kerk onder het patronaat van de Tempeliers van Slijpe.

In 1171 schonk graaf Filips van den Elzas aan de Tempeliersridders de tienden van de nieuwgewonnen gronden die gelegen waren o. a. te Stene.

In 1435 werd de kerk van Stene onder de bescherming gesteld van Adolf IV van Kleef, schoonzoon van Jan zonder Vrees.

De chronologie van de huidige drie beuken is niet eenduidig op te maken uit de bronnen of in situ, maar is vermoedelijk als volgt:

De **noordbeuk** dateert van circa 1253, en werd aangevuld met een **middenbeuk** circa 1334. In 1625, na verwoestingen tijdens het beleg van Oostende (1601-1604), volgde de **wederopbouw** van onder meer het bovenste gedeelte van de noordbeuk (zie bouwnaad en jaartal 1625 in westgevel van de noordbeuk) en de aanbouw van **zuidbeuk**.

Vanaf de 17de eeuw brengen archiefbronnen meer duidelijkheid.

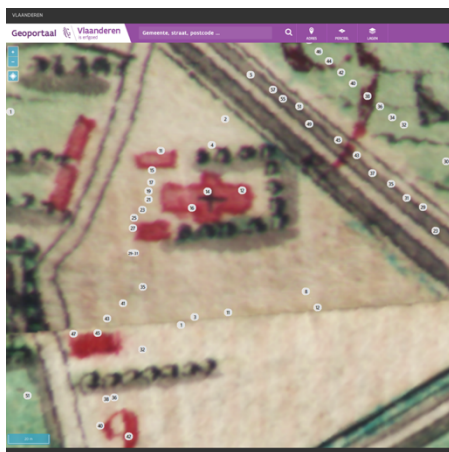
In 1651 werd de **dakruiter** boven middenbeuk gebouwd, gevolgd door restauratie in 1748.

Rond 1775 volgde een tweede (volledige?) restauratie van niet nader bepaalde delen van de kerk.

De hierboven beschreven vorm van de 3-beukige kerk is op onderstaande uitsneden van beschikbare historische kaarten niet steeds terug te vinden.

¹ CALLAERT G., DELEPIERE A.-M., HOOFT E., KERRINCKX H. & VANNESTE P. MET MEDEWERKING VAN SANTY P. & SNAUWAERT L., *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie West-Vlaanderen. Gemeente Oostende. Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, 2005, p.679-681, 697-699.

Ferrariskaart 1771-1778

Bron: geoportaal Onroerend Erfgoed

De Kaart van Ferraris, ook gekend als de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, werd gemaakt in de periode 1771-1778 door de Graaf de Ferraris in opdracht van Karel van Lotharingen.

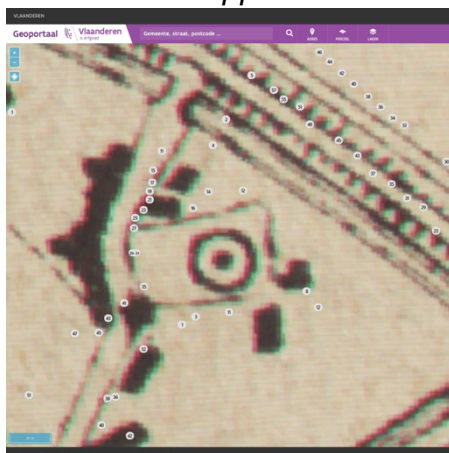
Op deze kaart is de vrij goed bewaarde dorpskern duidelijk weergegeven.

Kadastrale kaart door P.C. Popp uit de periode 1842-1880.

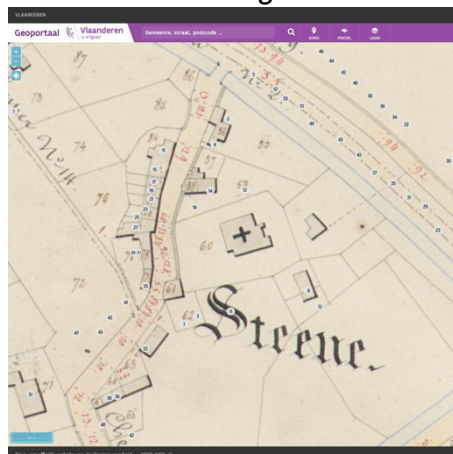
Bron: geoportaal Onroerend Erfgoed

Kaart door Philippe Vandermaelen gemaakt rond 1850.

Bron: geoportaal Onroerend Erfgoed

Atlas der Buurtwegen 1843-1845

Bron: geoportaal Onroerend Erfgoed

De Atlas der Buurtwegen geeft per gemeente de buurtwegen en voetwegen aan. Ze werden rond het midden van de 19de eeuw aangemaakt en schetsen een goed beeld van het bebouwingspatroon uit de periode 1843-1845.

Op deze laatste kaart is de hoger beschreven vorm van de kerk ook duidelijk herkenbaar.

In 1846 werd een **westpartij** toegevoegd met neogotische inslag en werd de afwerking van het interieur met **neo-Lodewijk XVI-stucwerk** uitgevoerd.

Toen werd ook het doksaal met orgel gebouwd door Ch.L. van Houtte uit Waregem (1846).

Er bestaat een neogotisch ontwerp van 1880 voor een westelijke toren van architect R. Buyck (Brugge), dat echter nooit werd uitgevoerd.

De 2 **gebrandschilderde koorramen** dateren van 1904 en zijn gesigneerd door Jul. Dobbelaere uit Brugge.

In 1905 werden de leien daken hersteld, gevolgd door **restauratie** van de dakruiter in 1908 en herstel van de daken in 1931.

In 1906 werd het **orgel** hersteld en gewijzigd door Jules Anneessens.

De 6 **gebrandschilderde glasramen** in de zijbeuken, met medaillon waarin een heilige is afgebeeld, dateren uit 1932 en zijn van het Gents atelier Ganton-Defoin.

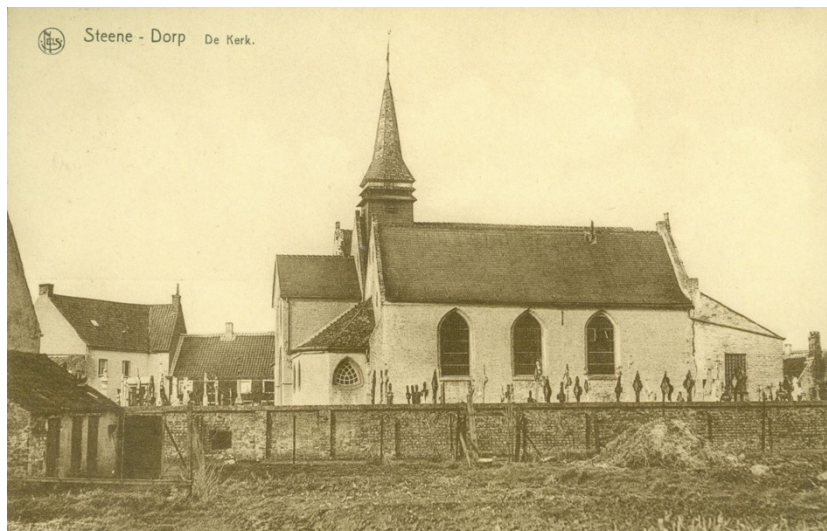
In 1935 werd het **orgel** grondig verbouwd door Jozef en Pieter Loncke uit Esen.

In de jaren 60 van vorige eeuw werd door de firma Loncke uit Zarren het **orgel** omgebouwd tot een romantisch instrument (typisch voor deze periode).

Sint-Annakerk: iconografisch

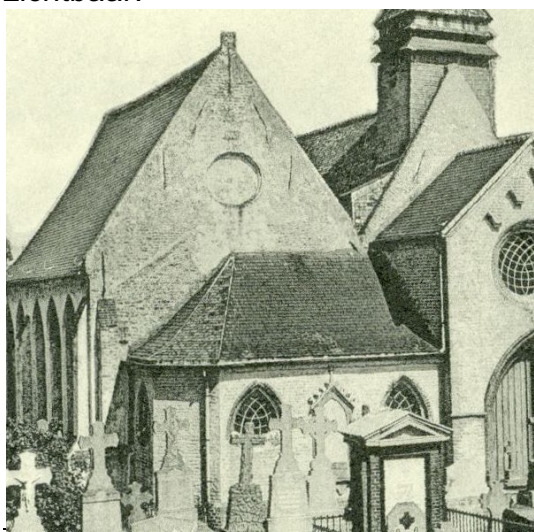
De beschikbare oude foto's en postkaarten bevestigen het geschetst beeld van de kerk:

Op de website van Westflandrica, Provinciale Erfgoedbibliotheek van de Provincie West-Vlaanderen, zijn volgende niet-gedateerde beelden terug te vinden:

© Bron: Provincie West-Vlaanderen, Westflandrica, Provinciale Erfgoedbibliotheek, s.d.

Deze foto's geven een goed beeld van de in 1846 toegevoegde westpartij. Op de westgevel van de noordbeuk zijn nog sporen van de vroegere aanbouw zichtbaar.

De foto's laten ook vermoeden dat er, wat betreft de westelijke voorbouw, een kleurverschil is tussen de muren en (iets donkerdere) raam- en deuromlijstingen en

plint. Het is echter niet duidelijk of het om naakte baksteen gaat, dan wel om schilderlagen.

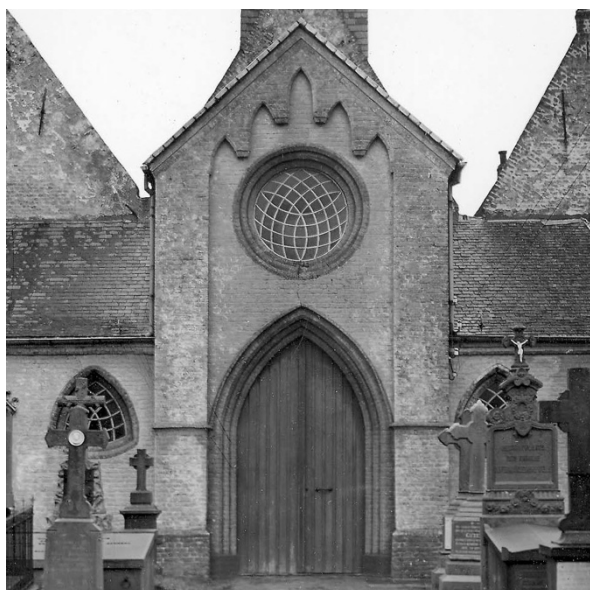
Op deze foto is tevens zichtbaar dat de ijzeren roedeverdeling van het roosvenster en de driehoekige oculi in een lichte kleur geschilderd waren.

Op de BALaT online fototheek van KIK-IRPA zijn volgende beelden van 1944 te vinden:

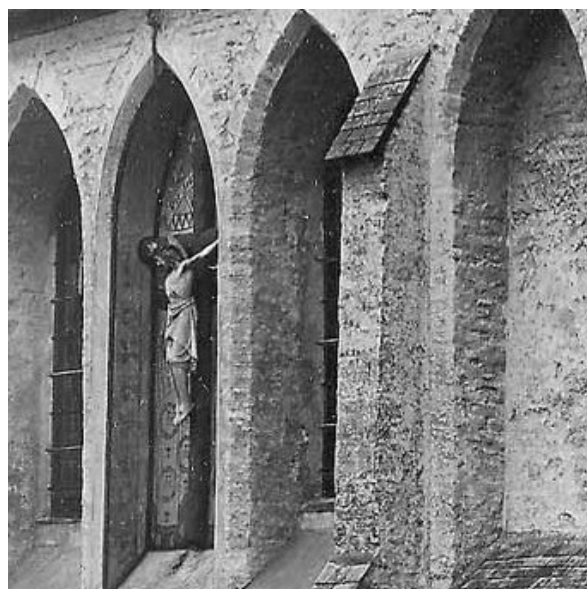
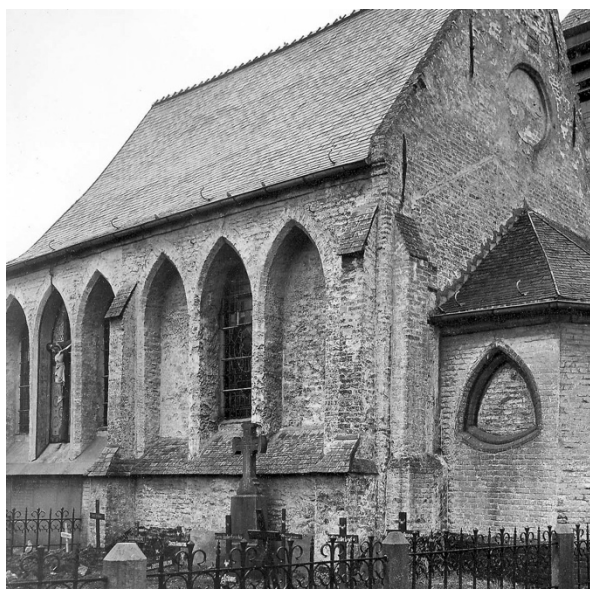
© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), clichésnr.: b59732, b59733, b59734, b59735, b59736, b59737, b59739 ,
Fotograaf: onbekend, Commissariaat Generaal voor 's Lands Wederopbouw, 1944.

Op onderstaande uitsneden van foto b059732, is ook duidelijk voornoemd kleurverschil tussen muren en donkerder de raam- en deuromlijstingen en plint zichtbaar. Hier blijkt hier wel degelijk om een geschilderde afwerking te gaan.

Deze foto bevestigt ook dat de ijzeren roedeverdeling van het roosvenster en de driehoekige oculi in een lichte kleur geschilderd waren.

Op de volgende uitsneden van foto b059733, is zichtbaar dat in 1944 op het meest oostelijke blindvenster van de noordbeuk, een neogotische beschildering met textielimitatie aanwezig was, waarop een kruisbeeld was aangebracht.

Op dezelfde foto b059733 van 1944, is aan de westgevel te zien dat de omlijsting van de grafsteen vroeger voorzien was van een kruisbloem en bladmotieven, alsook van een ornamentering onderaan die toen reeds beschadigd was en nu volledig verdwenen is.

Op de volgende uitsnedes van foto b059734 van 1944 is te zien dat er zich in de oostgevel van het koor, onder het beeld van Christus aan het kruis, een spitsboognis bevond.

Wanneer men nader inzoomt op het Christusbeeld kan het vermoeden ontstaan dat het beeld toen gepolychromeerd was. Ook lijkt er toen rond het hoofd van Christus een “doornenkroon” aanwezig.

Op foto b059735 is een dichtgemetseld laatgotisch spitsboogvenster met visblaasmotieven in de bakstenen tracering zichtbaar. In de oostwand van de sacristie is nog het deels dichtgemetseld venster te zien, met inbegrip van de diefijzers.

Op de BALaT online fototheek van KIK-IRPA zijn tevens volgende beelden, gedateerd 1968, te vinden:

© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), clichésnr.: m24744, m24745, m24763, m24764, m24769, Fotograaf: Jean Pierre Renard, KIK, 1968.

De kerk is hier ondertussen volledig wit geschilderd, met uitzondering van de lichtgrijze plint.

In de reeks Oud Oostende in beeld van Van Caillie A. zijn volgende oudere foto's terug te vinden:

- Gedateerd 1904:

Afkomst: Van Caillie A., *Oud Oostende in beeld 1*, 1983, pl. 200.

Deze foto toont niet enkel het uitgesproken(!) kleurverschil tussen muren en donkerder de raam- en deuromlijstingen en plint. Ook zijn hier hoeklisenen en klimmende en spitsboogfries van de portaaltravee duidelijk donkerder gekleurd, wat op andere foto's niet duidelijk is.

De afwerking moet wel geschilderd zijn geweest gezien de uitgesproken donkere kleur en de zichtbare verwerking op de hoeklisenen.

- Gedateerd 1910:

Afkomst: Van Caillie A., *Oud Oostende in beeld 2*, 1985, pl. 179.

Op deze foto is dan weer enkel de plint nog lichtgrijs geschilderd.

Recente bouwgeschiedenis²

Het **kerkhof** vòòr de kerk, dat nog zichtbaar is op bovenstaande beelden, werd in 1969 verwijderd voor de aanleg van een voorplein en parking.

² Opgesteld op basis van de beschikbare documenten in het archief van Architectenbureau Pauwels uit Kortrijk.

In 1983 werd de kerk **beschermd** als monument omwille van haar historische waarde.

Het beschermingsdossier spreekt van historische en artistieke redenen en geeft een accurate omschrijving van de kerk en haar interieur. Het benoemt een deel van het vast meubilair, maar verwijst tevens naar een bijgevoegd verslag van het KIK, alwaar nog meer vaste en losse interieurelementen worden omschreven en gedateerd.

Nadat een deel van het neo-Lodewijk XVI-de stucwerk was afgefallen van een pijler tussen midden- en zuidbeuk, werden in 1988 dringende herstellingswerken uitgevoerd o.l.v. Architect Ph. Pauwels uit Kortrijk met uitvoering door de aanneming Van Eygen uit Ieper

Het betrof voornamelijk werken aan de tussengoten, herstellen van rotte houtdelen van de dakconstructie en gootbodems en controle van de bepleistering en verwijderen van loshangende delen, evenals de herstelling van de neo-Lodewijk XVI bepleistering van de beschadigde kolom.

Hierbij kwam het oorspronkelijke natuurstenen kapiteel en schacht vrij.

2 foto's van een niet nader te bepalen plaats in 1 van de 2 tussengoten vóór restauratie.

3 foto's ter hoogte van de zuid-westelijke zuil en een niet nader te situeren foto van de lambrisering

In 1996 volgde de **restauratie van** buitenmuren en bedakingen van de kerk onder leiding van architect Ph. Pauwels Kortrijk en uitgevoerd door de aanneming Denys uit Wondelgem met voornamelijk dakwerken, bliksemafleiderinstallatie, restauratie van haan en kruis, gevelwerken, herstelling pleisterwerk, schilderwerk binnen en buiten, restauratie glasramen en restauratie lambrisering, meubilair. Het was de firma VandenBorre uit Lovendegem die werd belast met de demontage, herstelling en terug monteren van de lambrisering.

In 1997 werd het bouwvallig geworden orgel gedemonteerd voor restauratie.

In 2002 werden, naar aanleiding van geplande werken aan het orgel, een aantal stabiliteitswerken aan het **doksaal** uitgevoerd door de aanneming A. Vandendorpe uit Brugge, onder leiding van architect Ph. Pauwels uit Kortrijk.

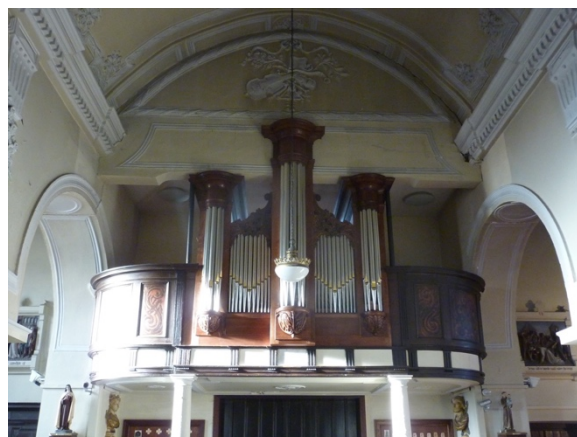
De minder dringende werken aan het doksaal, de zgn. opfrissingswerken, zijn ter voorbereiding van de terugplaatsing van het orgel pas in 2007 uitgevoerd door de aanneming Woudenberg uit Brugge, eveneens onder leiding van architect Ph. Pauwels uit Kortrijk,

Vervolgens werd ook het orgel in 2009 door de firma Lapon uit Diksmuide gerestaureerd en terug omgebouwd tot een classicistisch klinkend orgel zoals het instrument geconcipeerd werd bij de bouw van het instrument in 1846. Bij deze ombouw werd ook de balustrade van het doksaal aangepast i.f.v. de plaats van het orgel.

Doksaal voor en na restauratie van het orgel:

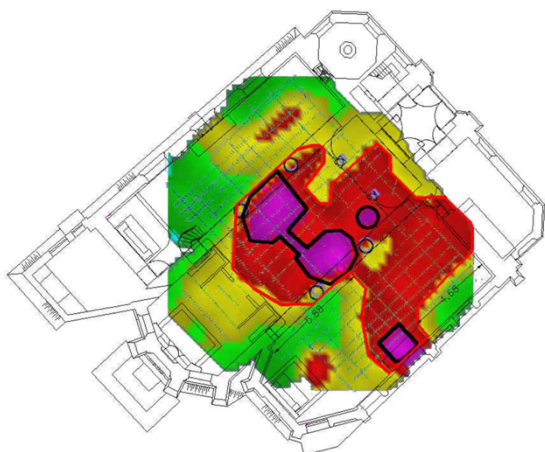
© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), clichénr.: m24745
Fotograaf: Jean Pierre Renard, KIK, 1968.

Het gerestaureerd orgel werd plechtig ingespeeld in het najaar van 2013 door Peter Ledaine.

In functie van de verdere restauratie van het interieur werd eerst een dossier opgemaakt voor het vernieuwen van de **centrale verwarmingsinstallatie** (heden in uitvoering) ter vervanging van de installatie met hete lucht die interieurelementen, zoals het orgel en de delicate houten lambrisering, schade toebrengt.

Ter voorbereiding hiervan werd een bodemscan uitgevoerd in de kerk door de firma Teccon. De resultaten daarvan zijn echter niet eenduidig. Centraal bevinden zich mogelijk enkele grafkelders. Verder tekent zich een vrij grote zone af waar zich wellicht massieven in de ondergrond bevinden, maar deze zone kan op basis van vorm of locatie niet gekoppeld worden aan archeologische verwachtingen.

De inplanting van de nieuwe Mahr-putten van de verwarmingsinstallatie is zo gekozen dat ze de zone waar massieven worden verondersteld in de ondergrond, zo min mogelijk verstoren.

Onvermijdelijk wordt toch aan een deel van het archeologisch bodemarchief van de kerk geraakt.

De vraagstelling van het voorzien archeologisch onderzoek tijdens de geplande werken, is om al deze redenen gericht op de bouwgeschiedenis van de kerk en een onderzoek van de eventueel aanwezige skeletten.

Ter voorbereiding van restauratie van het **interieur** werd tevens een **voorstudie** uitgevoerd door VandenBorre-Lauwers bvba in 2011-2012.

Dit vooronderzoek betrof in eerste instantie een onderzoek naar de oorspronkelijke afwerkingslagen van de altaren en een studie van de binnenafwerking en meer specifiek de kooflijsten en hun structurele gebreken. Daarnaast werden ook de bewaringstoestand van het vast meubilair en van enkele schilderijen en beelden onderzocht.

Recent werden de sterk vervuilde **buitengevels** herschilderd in eigen beheer, met toestemming van OE.

Tijdens de uitvoering van de werken aan de centrale verwarming (heden in uitvoering) is **archeologisch onderzoek** uitgevoerd.

Hieronder volgt een eerste overzicht van de vondsten:

Tijdens de grondwerken voor de realisatie van de 4 convectorputten en de bijhorende leidingen werden enkele interessante ontdekkingen gedaan.

In de zuidbeuk

In deze beuk zijn 2 convectorputten WP1 en WP2

Een opmerkelijke vondst zijn de massieve muurstructuren in de zuidbeuk (WP 2), volledig opgetrokken in natuursteen. Belangrijk is dat deze natuurstenen muren mogelijks teruggaan tot de Romaanse periode en bijgevolg de eerste stenen bouwphase van de kerk zouden zijn geweest.

In de andere put WP1 (zuidbeuk) bleek de massieve muur iets anders opgebouwd, waardoor het mogelijks om een andere (Romaanse) bouwphase kan gaan. Onder de bakstenen vloer S2 in WP1, zuidbeuk, bevond zich een N-Z gerichte muur opgetrokken uit bakstenen in verschillende formaten (20x20x5cm, 21x14x8cm, 28x14x6,5cm en 24x12x6cm). Dergelijke variëteit aan bakstenen, sommige met glazuur of afgebroken, doet vermoeden dat gerecupereerd materiaal werd gebruikt bij de aanleg. Deze 42 cm brede muur rustte op de oude natuursteenmuur. Mogelijk gaat het om een fundering van een trap naar het altaar (S5, figuur x).

Westmuur

Tijdens de graafwerken voor de verbinding vanaf de stookruimte naar de vloerconvectoren –werd een bakstenen muur ontdekt die waarschijnlijk de westmuur was voor het optrekken van de neogotische aanbouwen.

Ook buiten aan de zuidbeuk werden graafwerken uitgevoerd voor het aanbrengen van het tracé van de leidingen voor de voeding van de beide convectorputten in de zuidbeuk.

Ook hier werden verschillende bakstenen funderingen aangetroffen.

Noordbeuk

In de noordbeuk werden in totaal 3 grafstenen ontdekt.

Zerk van een ridder, waarschijnlijk een telg van de familie Metten Eye; datering ca/. 1320 met afmetingen 290/141/15 cm.

Gezien de belangrijkheid van deze zerk werd hulp ingeroepen van Professor Van Belle van de RUG, specialist ter zake.

De zerk is vrijgemaakt en ligt nog op zijn vindplaats.

Bedoeling is deze zerk museaal op te stellen in de kerk; bij voorkeur op de vindplaats. Onderzoek en mogelijke opstelling is nog ter studie.

Een andere zerk betreft een onbekende vrouw met twee kinderen.

Misschien de echtgenote van bovengenoemde.

Afmetingen 220/109/15 cm.

De tekst is praktisch onleesbaar; wel is de datum 1318 nog leesbaar.

De zerk is uitgegraven. Voor deze zerk dient een andere locatie gezocht: mogelijk een plaats in de berging.

Een derde zerk zit gedeeltelijk onder de biechtstoel, tekst is onleesbaar; hij wordt verder ongemoeid gelaten.

Vloerniveaus

In alle vier de werkputten werden meerdere vloerniveaus teruggevonden. Volgens vroegere waarnemers bemerkt men dat wanneer men het binnenste van de kerk aanschouwt, de kolommen veel hoger moeten geweest zijn. De kerk ligt t.o.v. de zeespiegel laag en zal dus gedurende de tijd opgehoogd moeten zijn geweest om de kerk aan overstromingen te onttrekken.

Zowel natuurstenen bevloeringen van verschillende afmetingen als bevloeringen in kalkmotel en baksteen worden onder het huidig niveau ontdekt.

In de noordbeuk kwam onder het eerste vloerniveau niet veel dieper de twee grote grafstenen en een tweede vloerniveau tevoorschijn. Deze bestond uit een mengeling van natuursteentegels (27x27x4cm en 29x16x4cm) en gerecupereerde en soms afgebroken bakstenen (25x12x4cm). Waar de tegels niet bewaard waren, liep de lichtgrijze zandmortel met kalkstippen door in het vlak (figuur x). In de sleuf tussen WP3 en WP4 was ook nog deels deze zandmortellaag bewaard waarin de grafstenen van dit tweede vloerniveau ingewerkt waren (WP5). WP4 wordt volledig in beslag genomen door twee massieve grafstenen. In WP2 is een zandmortellaag waarschijnlijk ook te linken aan dit tweede vloerniveau (figuur x).

Skeletten

Ook werden verschillende skeletten teruggevonden zowel binnen de kerk als aan de zuidmuur exterieur. Deze worden verder onderzocht.

Begravenissen in kerken werd officieel verboden bij decreet van Jozef II van 26 juni 1784.

Alles zal worden vastgelegd in een omstandig archeologisch onderzoeksrapport.

Toestand op 13 maart 2019

In samenspraak met de gegevens van

- Professor Van Belle
- Archeologische dienst van de NV Monument uit Ingelmuster

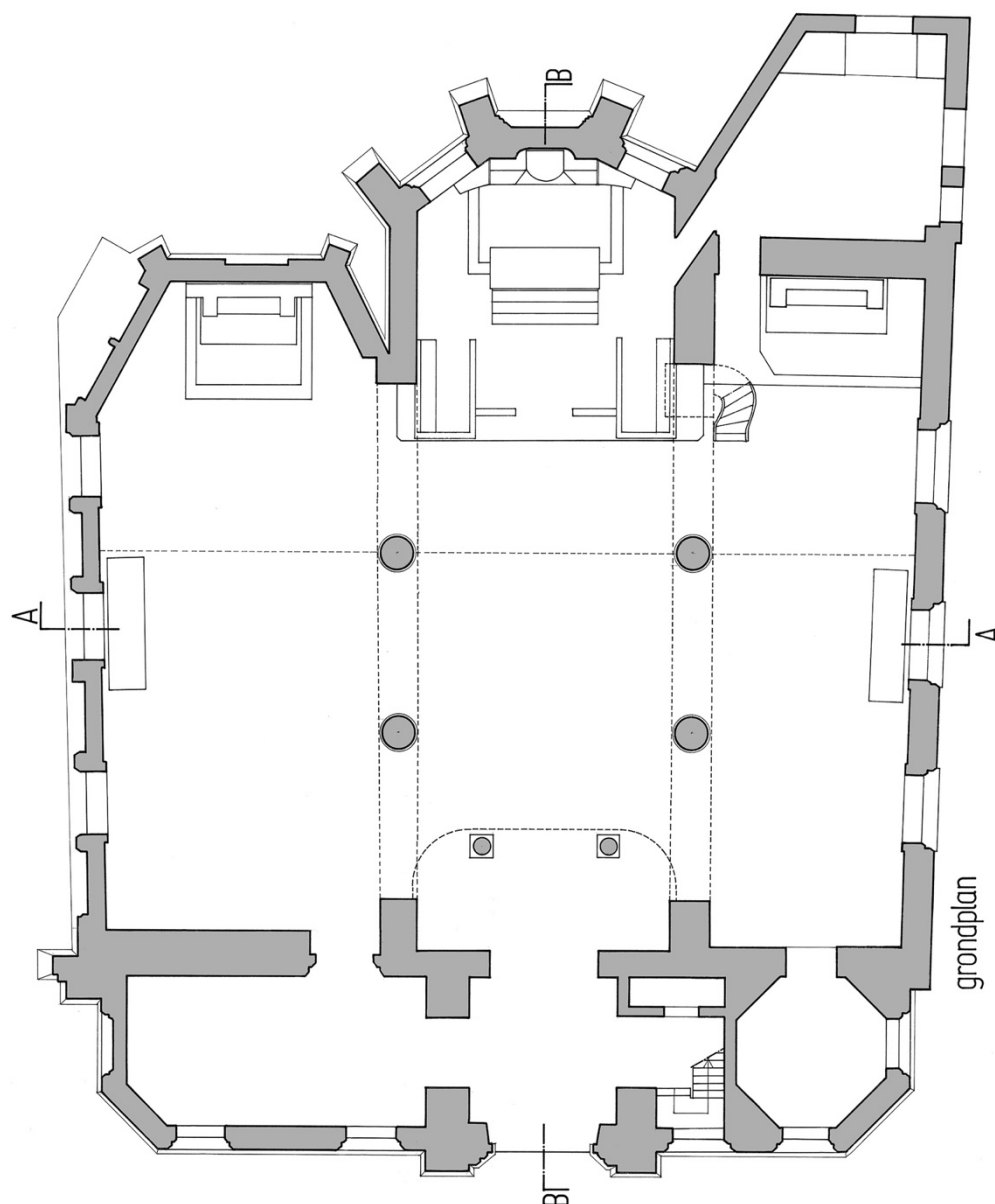
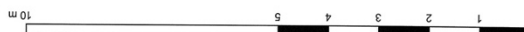
BIBLIOGRAFIE:

zie achteraan dit beheersplan.

3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND

Opmetingsplannen van Architectenbureau Pauwels (1985):

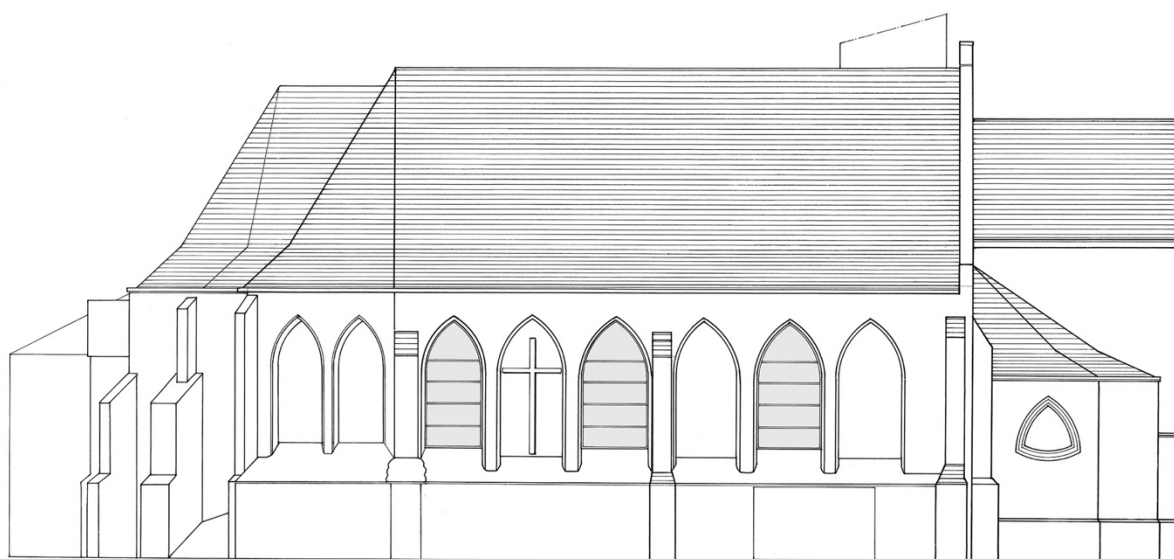
- Grondplan

- Gevels

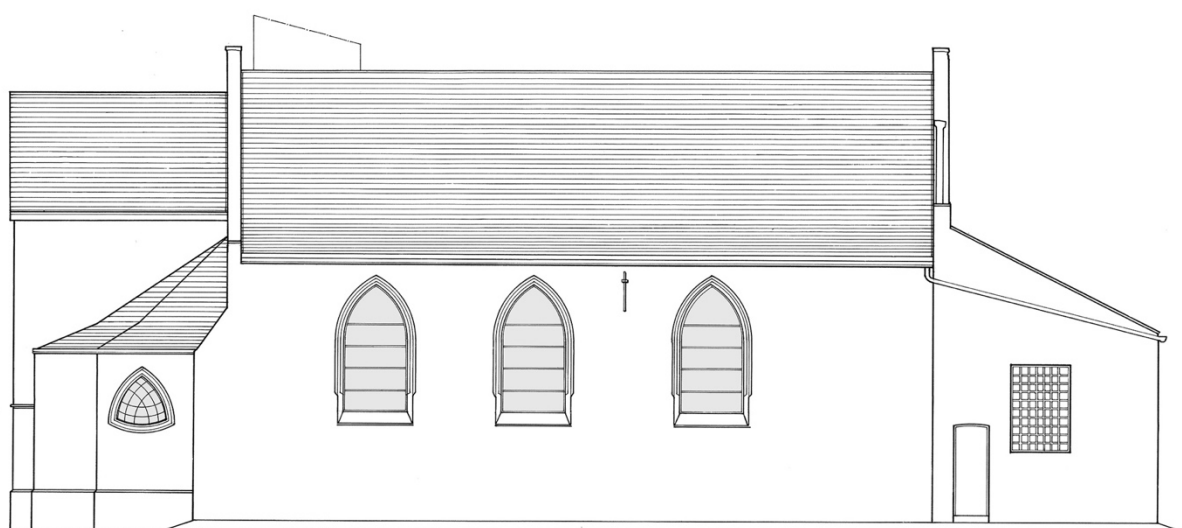
westgevel

noordgevel

oostgevel

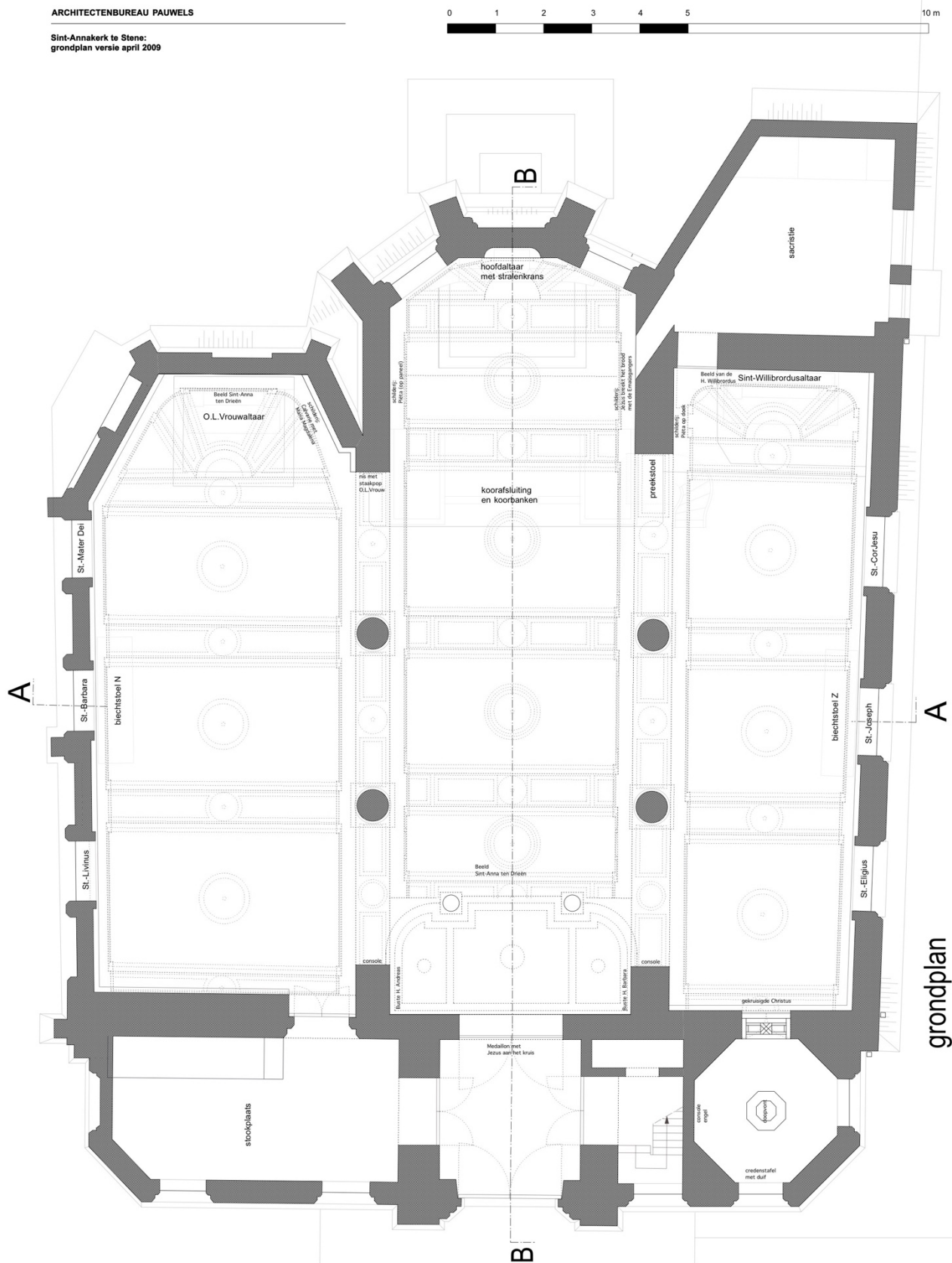

zuidgevel

- Grondplan aangevuld met o.a. aanduiding stuc- en staffwerk i.f.v. restauratie interieur van Architectenbureau Pauwels (2009):

ARCHITECTENBUREAU PAUWELS

**Sint-Annakerk te Stene:
grondplan versie april 2009**

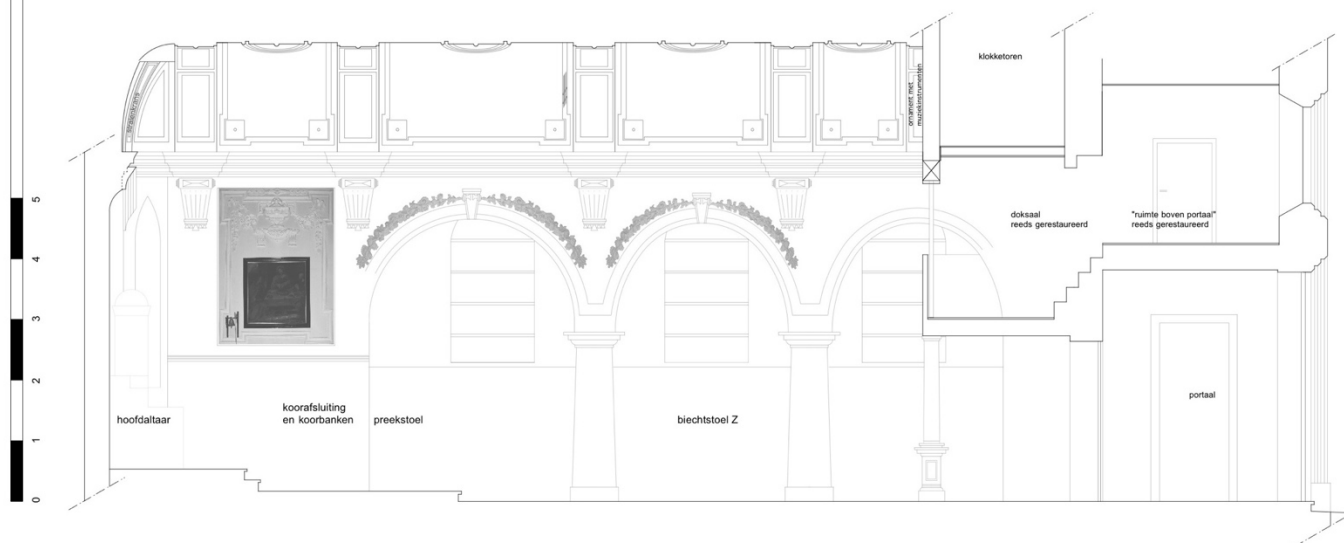
- **Dwars- en langsdoorsnede** met aanduiding stuc- en staffwerk i.f.v. restauratie interieur van Architectenbureau Pauwels (2009):

ARCHITECTENBUREAU PAUWELS

Sint-Annakerk te Stene:
doorsneden versie april 2009

AA, dwarse snede met zicht naar koor

BB, dwarse snede over de middenbeuk

Inventaris bestaande toestand

Voorafgaand: Ruimtelijke context

De kerk is gelegen in de bocht van de Stenedorpstraat, aan de hoek van de Klaverstraat.

Oorspronkelijk was de kerk volledig omringd door een kerkhof. In 1969 werd het westelijk deel ervan vrijgemaakt voor parkeerplaatsen en het huidige voorpleintje met links en rechts een dubbele rij linden.

Ten noorden van de kerk bevindt zich een begraafplaats voorbehouden aan kloosterorden uit Oostende (cfr. gedenksteden tegen de noordgevel van de kerk).

Rechts voor de kerk staat nog een gedenksteen voor de slachtoffers van de 1ste en 2de Wereldoorlog.

De dorpskom van Stene, met voornamelijk 19de-eeuwse bebouwing is beschermd als dorpsgezicht.

Aangezien het beheersplan wordt beperkt tot de kerk zelf, wordt dit verder niet behandeld.

Exterieur

De kerk is opgebouwd uit witgeschilderd baksteenmetselwerk op een grijs geschilderde plint; de daken en spits zijn bekleed met natuurleien.

Het betreft een laat-gotisch driebeukig hallekerkje met drie ongelijke beuken.

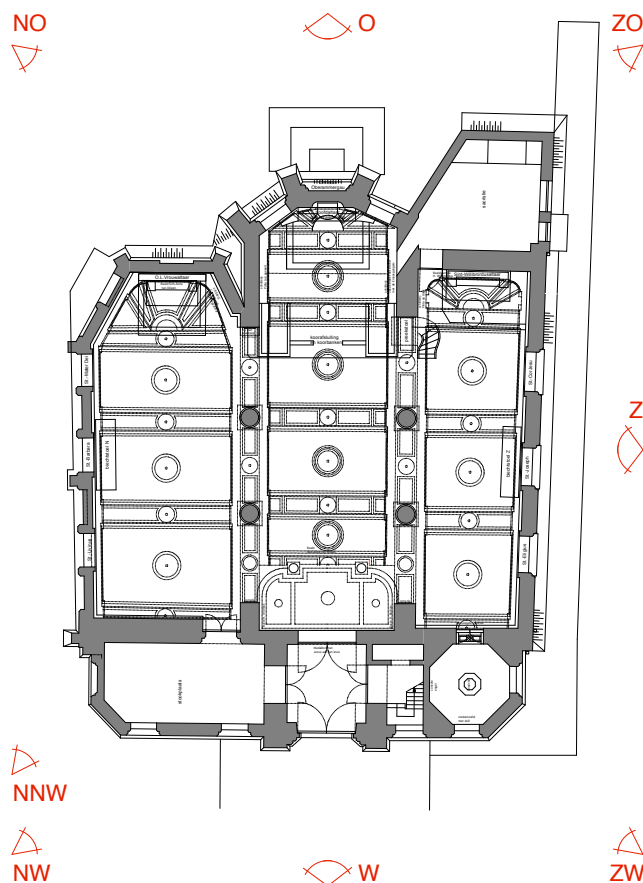
Boven de middenbeuk bevindt zich een klokkentoren met drieledige aanzet en ingesnoerde naaldspits, volledig bekleed met natuurleien en bekroond met torenbol, kruis en haan.

Het westelijk blok, met het portaal, de doopkapel en de berging, werd pas halfweg de 19de eeuw aangebouwd in neogotische trant. De puntgevel van het portaal is afgelijnd door hoeklisenen, klimmende en spitsboogfries en geprofileerd kroonlijstje; de spitsboogvormige portaaldeur bevindt zich onder een ronde oculus, beide in geprofileerde omlijsting. De noordelijke en zuidelijke voor- en zijgevels van de berging en doopkapel bevatten driehoekige oculi in geprofileerde lijst.

De 3 beuken tonen aan de westzijde elk een verankerde tuitgevel met vlechtingen. De noordelijke tuitgevel bevat een datumsteen met jaartal "1625" boven een blinde oculus in de geveltop en bouwnaad tussen onderbouw en geveltop.

In de klokkentoren bevindt zich één klok, doch niet deze die in het Fotorepertorium is opgenomen (toen reeds opgegeven als niet meer ter plaatse). Er is geen uurwerk aanwezig.

Situering foto's exterieur op plan bestaande toestand:

W

NW

De noordelijke zijgevel is geritmeerd door diepe spitsboognissen, afwisselend beglaasd en blind, op doorlopende afzaten en met steunberen met versnijdingen. Tegen de sokkel van de noordgevel bevinden zich arduinen platen met de namen van religieuzen die daar begraven zijn.

NNW

NO

Noordbeuk en middenbeuk eindigen op een driezijdige absceis.

Tegen de oostgevel van het hoogkoor werd in de blindnis tussen twee steunberen een houten beeld van Christus aan het kruis (atelier van Oberammergau 19de eeuw) onder een houten luifel met lambrekijn aangebracht.

O

De zuidbeuk heeft een rechte sluiting met een tuitgevel met vlechtingen en het dichtgemetseld laatgotisch spitsboogvenster met visblaasmotieven in de bakstenen tracering.

Daar tegenaan is de recentere sacristie gebouwd.

ZO

De zuidelijke zijgevel heeft 3 spitsboogramen (ongeveer symmetrisch geplaatst tegenover de ramen aan de noordgevel) met geprofileerde bakstenen omlijsting.

Z

ZW

ZW

Beknopte diagnose:

Het gevelparement is in goede staat; het gevelschilderwerk werd recent hernomen en verkeert eveneens in goede staat.

De kalkzandstenen (of bakstenen?) monelen van het dichtgemetselde raam in de topgevel boven de sacristie is wat verweerd, maar staat nu goed in de verf.

Sommige smeedijzeren schieters van muurankers vertoonden lichte roestvorming voor ze werden herschilderd.

Daken en spits bevinden zich in goede staat.

De ladderhaken in inox zijn nog van het niet-genormeerd type.

De koperen leihaken zorgen voor lichte corrosie van de zinken tussengoten (zakgoten)

Goten en waterdichte aansluitingen verkeren in vrij goede staat, maar dateren van 1996. 1 soldeernaad van een hanggoot ter hoogte van het hoogkoor is gescheurd.

1 eerder herstelde scheurtje in de tussengoot (zakgoot) moet in het oog worden gehouden. De vernageling van het bladlood (topgevels) is roestig.

De toegankelijkheid is goed met uitzondering van de zolders van de zijbeuken: deze zijn niet toegankelijk.

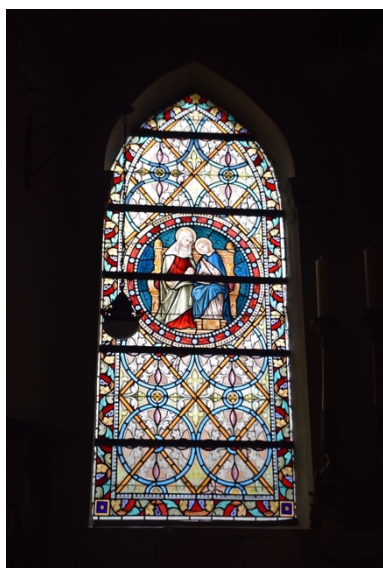
Er is nog een asbesthoudende vezelcement schouwpijp t.h.v. de sacristie.

De bliksembeveiliging is in goede staat.

De breukstenen sokkel onder de calvarie is gebarsten en er zitten stenen los.

Raamopeningen – Glasramen

2 koorramen, getekend Jul Dobbelaere, Brugge, 1904:

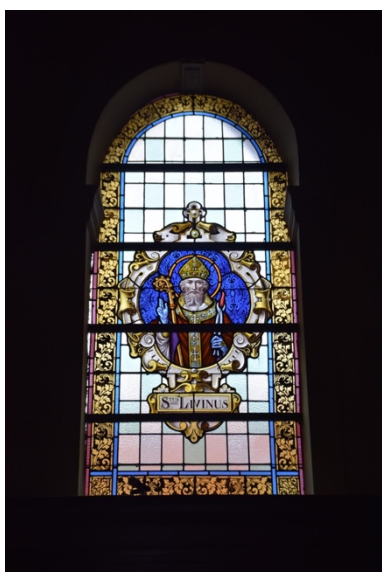
Maria en Anna

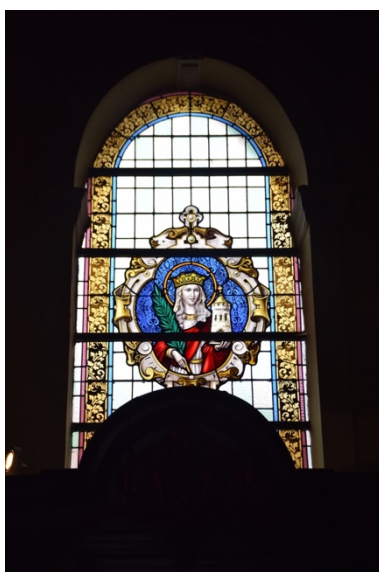
Martelingen van de H. Apollonia

6 ramen in de zijbeuken van Ganton-Defoin, s.d. (info: Bakelants)

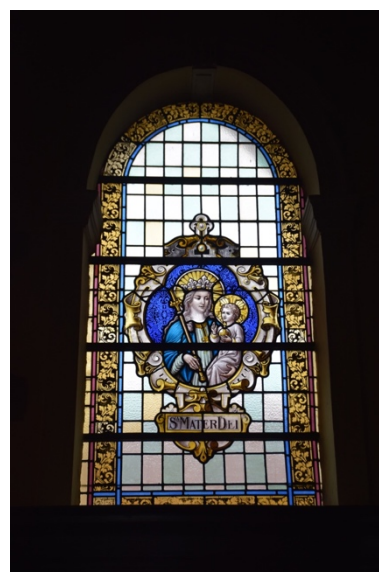
- Ramen van de noordbeuk van W naar O:

H. Livinus

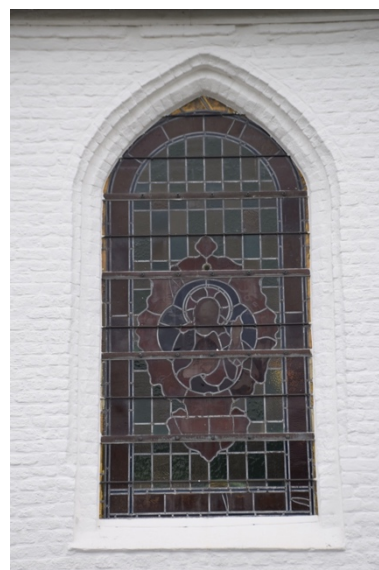
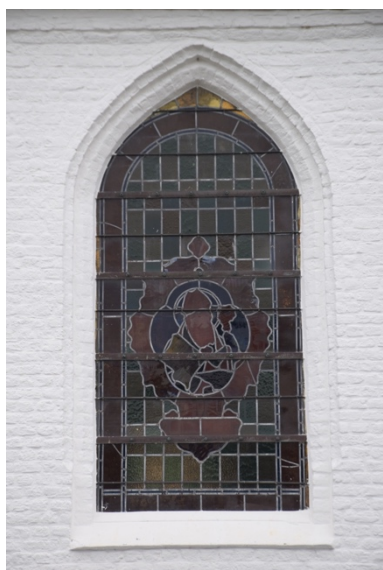

H. Barbara

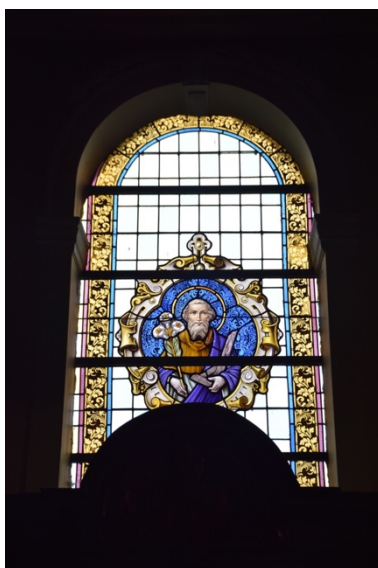

Moeder Gods

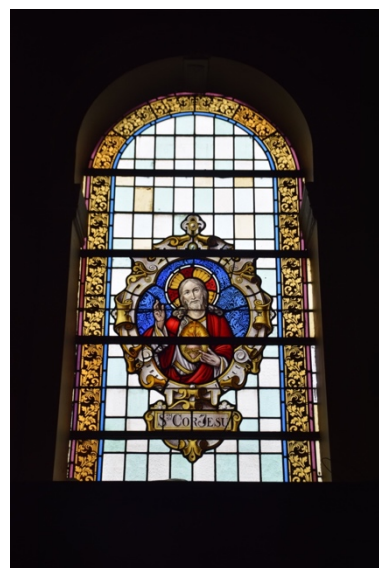
- Ramen van de zuidbeuk van W naar O:

H. Eligius

H. Jozef

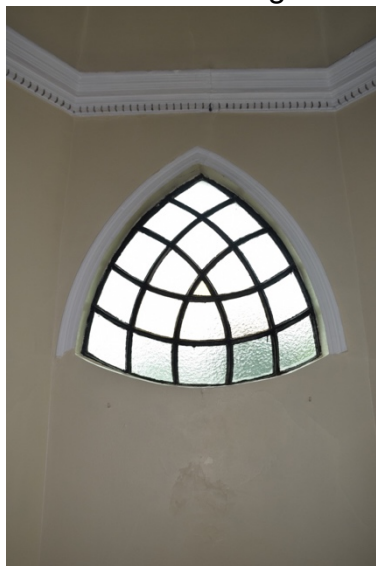

H. Hart

1 roosvenster met glas in ijzeren roedeverdeling

5 driehoekige oculi met glas in ijzeren roedeverdeling

Beknopte diagnose:

De zilververf op een aantal ruitjes, alsook de contourschilderingen van de gebrandschilderde ramen zijn gedeeltelijk vervaagd.

Af en toe is er schade aan de ramen door vandalisme. Er is geen bescherming van de glasramen aanwezig.

Kerkgangers klagen over tocht / koudeval ter hoogte van de ramen.

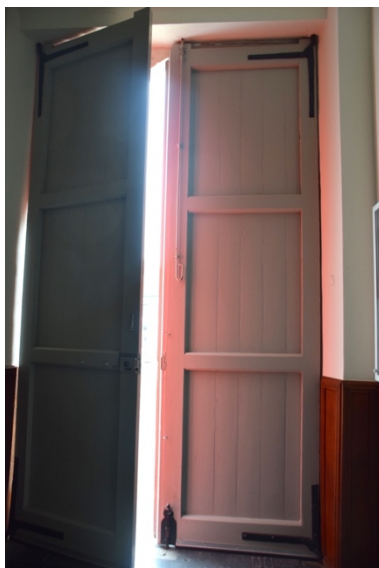
Daaruit volgt de vraag van de Kerkfabriek naar voorzetbeglazing.

I.f.v. het voorkomen van vandalisme zou kunnen overwogen worden voorzetgaas aan te brengen, maar dat zou niet helpen tegen de koudeval. Bovendien zou het gaas storen: het zou duidelijk zichtbaar zijn doorheen de ramen van de zijbeuken doordat deze grote effen doorschijnende vlakken bevatten rondom de heiligenfiguren.

De voorkeur gaat aldus naar de plaatsing van voorzetbeglazing met binnenventilatie.

Buitenschrijnwerk inclusief hang- en sluitwerk

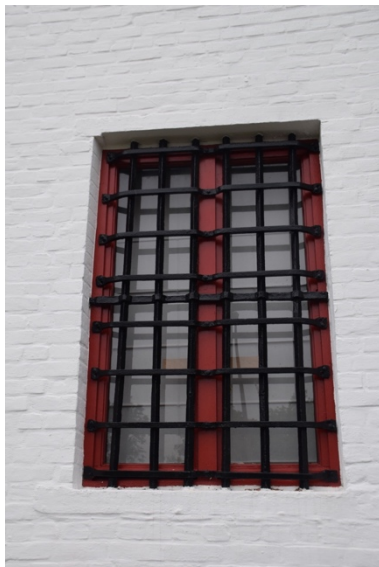
- Dubbele inkomdeur

- Toegangsdeur sacristie

- Raam sacristie met dievenijzer

Beknopte diagnose:

De deuren, ramen en het bijhorend hang- en sluitwerk en dievenijzers zijn in goede staat en zijn regelmatig te herschilderen en onderhouden.

Grafstenen aan de buitengevels

In de westgevel:

In het baksteenmetselwerk boven deze grafsteen zijn nog sporen zichtbaar van de vroeger aanwezige kruisbloem en bladmotieven.

Gedenkstenen tegen de noordgevel van de kerk:

Beknopte diagnose:

De grafstenen bevinden zich in behouden staat.

Christus aan het kruis (tegen oostgevel)
(zie verder bij cultuurgoederen)

Interieur

Het interieur werd halfweg de 19de eeuw bekleed met decoratief stucwerk in neo-Lodewijk XVI-stijl.

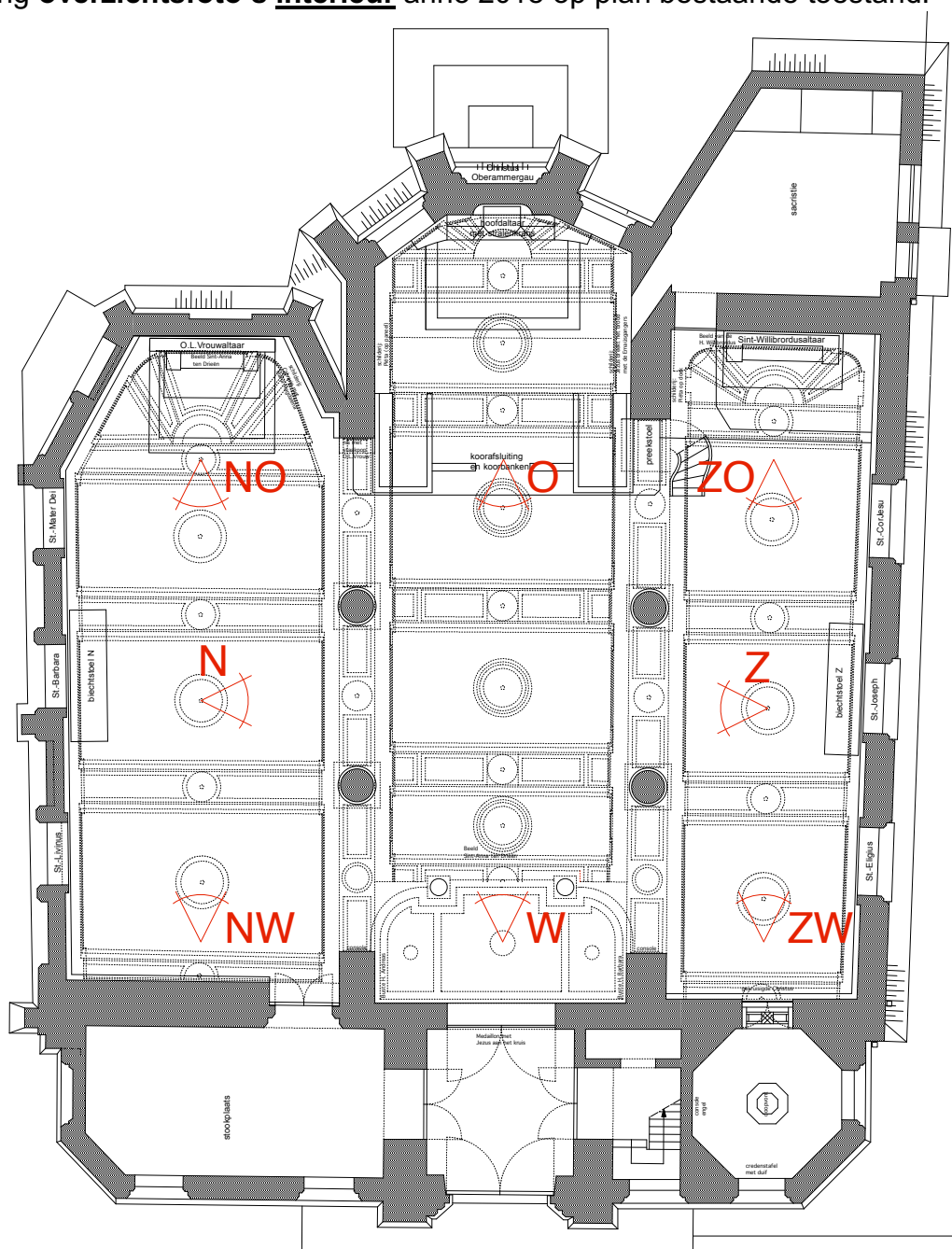
De vloer bestaat uit marmertegels: voornamelijk zwart en wit, in diverse patronen en formaten, alsook een aantal grafstenen.

In de zijkooren bevinden zich 2 portiekaltaren met polychromie en verguldingen en in het hoogkoor een neo-Lodewijk XVI-altaar.

Het waardevol vast meubilair betreft verder voornamelijk het koorgestoelte en de communiebank in Lodewijk XV-stijl, de lambrisering in Lodewijk XVI-stijl en 2 biechtstoelen in overgangsstijl.

Verder zijn er nog een aantal beelden, schilderijen en andere cultuurgooederen die verder zijn opgenomen in deze inventaris.

Situering **overzichtsfoto's interieur** anno 2018 op plan bestaande toestand:

W Middenbeuk - hoogkoor

NW Noordelijke zijbeuk - O.L.Vrouwaltaar (noordaltaar)

N Zicht naar zuidelijke zijbeuk

NO Noordelijke zijbeuk

O Middenbeuk - doksaal

ZO Zuidelijke zijbeuk

Z Zicht naar noordelijke zijbeuk

ZW Zuidelijke zijbeuk - Sint-Willibrordusaltaar (zuidaltaar)

a. Inventaris vaste interieurelementen en vast meubilair:

- Stucwerk met decoratieve elementen en kroonlijsten

Het stucwerk dateert van 1846 en is uitgevoerd in neo-Lodewijk XVI-stijl.

Tussen de beuken bevinden zich versierde rondboogarcaden op zuilen met toskaanse kapitelen.

Boven de decoratieve kroonlijsten, verschillend in de 3 beuken, bevinden zich tongewelven met geprononceerde gordelbogen, spiegels en rozetten.

Koor en zijkoren eindigen met een half koepelgewelf.

Boven de scheibogen bevinden zich guirlandes en voluten.

In het hoogkoor aan beide zijden omlijstingen met vuurpot en boven het doksaal muziekinstrumenten aan een strik.

Beknopte diagnose stucwerk:

Het decoratief pleisterwerk en meer bepaald het lijstwerk is dringend aan fixatie en herstel toe. Hier en daar zijn barstjes in het pleisterwerk. Hiervoor wordt verwezen naar de het vooronderzoek interieur uitgevoerd door VandenBorre-Lauwers.

De verf stuwt hier en daar lichtjes op met wat plaatselijke afbladdering tot gevolg. Het schilderwerk bevindt zich verder in goede staat maar is sterk vervuild.

Er is ook opstijgend vocht en zoutuitbloeiingen t.h.v. de pilaren en achter de lambrisering van het koor en mogelijk ook achter de overige lambriseringen(?)

- Binnenschrijnwerk:

- Dubbele portaaldeuren

- Houten deuren in portaal links en rechts (naar traphall naar doksaal):

- Houten deur in het hoogkoor: deze deur maakt deel uit van de lambrisering van het hoogkoor en wordt aldaar vermeld.

- 2 houten binnendeuren naar de sacristie:

Links: deur in hoogkoor achter lambrisering; rechts: deur in zijbeuk zuid

- Houten binnendeur noordbeuk - stookplaats

Beknopte diagnose deuren:

De deuren van het portaal en het bijhorend hang- en sluitwerk bevinden zich in goede staat en zijn regelmatig te herschilderen en onderhouden.

De deuren in de zijbeuken naar respectievelijk sacristie en stookplaats zijn zichtbaar in de kerk en blinken uit vanwege hun banaliteit. Ze brengen de omliggende erfgoedwaarden in het gedrang en zijn te vervangen door een beter passend alternatief.

- Trap naar doksaal

De trap bestaat uit verschillende delen: de eerste 2 delen zijn van het type molenaarstrap en zijn bekleed, waardoor de staat van de trap moeilijk te beoordelen is. Het laatste deel is een gesloten trap, eveneens bekleed.

Diagnose

Te trap is te ontdoen van alle bekledingen zodat de werkelijke staat kan geëvalueerd worden. Hij is te herstellen of desnoods te vernieuwen en te (her-)schilderen.

- Treden naar altaren

Diagnose

- O.-L.-Vrouwaltaar (noordaltaar): De aantrede is van eikenhout en bruin geschilderd. De verflaag is wat versleten en overal zitten kaarsvetsspatten. Op de aantrede staan drie kaarsentafels.
- Hoofdaltaar: De aantrede is in eikenhout en gevernist. De vernislaag is afgesleten.
- St- Willibrordusaltaar (zuidaltaar): De houten aantrede van het altaar werd overschilderd. De verf is versleten.

- Orgel

Het orgel werd gebouwd door Ch.L. van Houtte uit Waregem in 1846 en is een schenking van een lid van de familie Merghelynck, kasteelheer van Bekegem.

In 1906 werd het orgel hersteld en gewijzigd door Jules Anneessens en in 1935 grondig verbouwd door Jozef en Pieter Loncke uit Esen.

In de jaren 60 van vorige eeuw werd door de firma Loncke (Zarren) het orgel omgebouwd tot een romantisch orgel – typisch voor deze periode.

Het bouwvallig geworden orgel werd in 1997 gedemonteerd voor restauratie.

In 2009 werd de restauratie van het orgel toegewezen aan orgelbouwer Jan Lapon, in samenwerking met orgeladviseur Gabriël Loncke, en werd het orgel gerestaureerd naar een toestand van voor de ombouwing van 60 en teruggebracht naar de oorspronkelijke toestand van 1846 – classicistisch klinkend orgel.

Het gerestaureerd orgel werd plechtig ingespeeld in 2013.

Tijdens de restauratie werd de beschilderde balustrade licht gerestaureerd door Profiel.

Beknopte diagnose orgel:

Het orgel is gerestaureerd en bevindt zich in uitstekende staat.

Jaarlijks is er een onderhoud voorzien.

Bij het uitvoeren van werken in het interieur van de kerk is het afschermen van het orgel een absolute must.

- Doksaal – zuilen - fries

Het doksaal dateert van 1846, samen met het orgel.

De ruimte achter het orgel werd gerestaureerd in 2002.

De balustrade van het doksaal in hout dateert vermoedelijk ook van 1846, toen het orgel werd gebouwd. De balustrade bestaat uit gedecoreerde beschilderde panelen. Een deel van de panelen (niet origineel?) verdween bij het terug naar voor plaatsen van het orgel na restauratie.

Het doksaal is onderaan afgeboord met metopen en trigliefen.

Het geheel wordt ondersteund door 2 ronde zuilen met vierkante basis.

Beknopte diagnose doksaal:

Het ruimte achter het orgel werd gerestaureerd in 2002 en bevindt zich in goede staat

De balustrade werd (terug?) aangepast aan het orgel en dient aldus zo behouden.

De bekleding onder de vorm van 2 ronde zuilen (rond metalen profielen aangebracht) vertoont langse barsten. Zuilen, basissen en metopen zijn bedekt met structuurverf die niet stabiel is.

Stratigrafisch onderzoek toont verschillende afwerkingsfasen aan met marmerimitatie en houtimitatie.

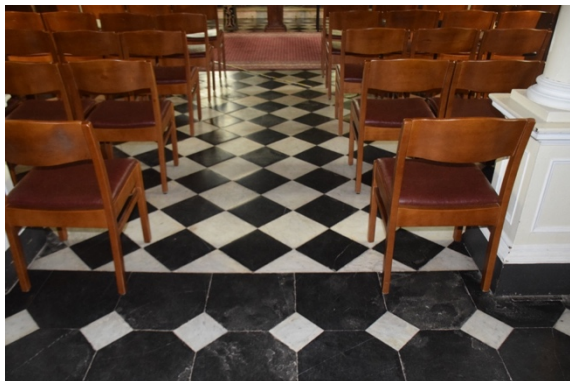
- Vloeren & grafstenen

Diverse vloerpatronen in damberd van witte Cararamarmer en Noir de Mazy of Basècles.

Noordbeuk:

Middenbeuk:

Zuidbeuk:

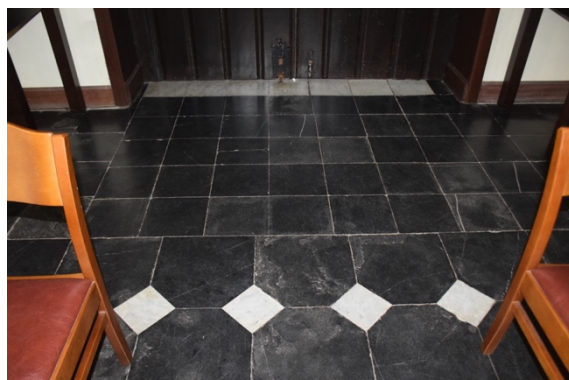
In het hoogkoor: 3 marmers in eenvoudig trompe-l'oeilmotief:
Noir de Mazy, gris-royale en witte marmer.

En verder:

Patroon in het portaal

onder het doksaal

T.h.v. het hek naar de doopkapel
Noir de Mazy, rouge-royale en witte marmer.

aan de doopvont

Er zijn 2 grafstenen aanwezig:

Tussen middenbeuk en zijbeuk noord

Tussen middenbeuk en zijbeuk zuid

Tijdens de grondwerken in functie van de realisatie van 4 convectorputten voor de vernieuwde centrale verwarming, werden in de noordbeuk nog volgende grafstenen ontdekt:

- Zerk van een ridder

Waarschijnlijk een telg van de familie Metten Eye
datering ca. 1320
afmetingen 290/141/15 cm.

- Zerk van een onbekende vrouw met twee kinderen

Misschien de echtgenote van bovengenoemde.

Datering: 1318

Afmetingen 220/109/15 cm.

Een derde zerk

Deze zerk zit gedeeltelijk onder de biechtstoel.

Beknopte diagnose

- Vloeren:

Hier en daar vertonen de vloeren kleine verzakkingen en breuken, alsook wat afschilfering door uitkristalliserende zouten.

Vroeger herstelde delen in epoxy (uitgevoerd door Denys op vraag KF tegen advies architect) zijn meer storend.

Plinten: Achteraan: houten plinten vervangen door stenen plint (blauwsteen 7 cm hoog)

- Grafstenen:

- 2 grafstenen in witte marmer, opgenomen in de bevloering van de kerk:

Deze stenen vertonen slijtage waardoor de tekst moeilijker leesbaar wordt. 1 steen toont verkleuring. Verder bevinden ze zich in goed staat.

- Zerk van een ridder

De zerk is vrijgemaakt en ligt nog op zijn vindplaats.

De zerk vertoont weliswaar een breuk, maar de afbeelding is grotendeels nog vrij duidelijk zichtbaar.

Bedoeling is deze zerk museaal op te stellen in de kerk; bij voorkeur behouden op de vindplaats. Onderzoek en mogelijke opstelling onder glasplaat is nog ter studie.

- Zerk van een onbekende vrouw met twee kinderen

De zerk vertoont een breuk. De tekst is praktisch onleesbaar; wel is de datum 1318 nog leesbaar.

De zerk is uitgegraven. Voor deze zerk dient een andere locatie gezocht: een plaats in de berging.

- Een derde zerk

Deze zerk zit gedeeltelijk onder de biechtstoel. De tekst is onleesbaar

Deze zerk wordt verder ongemoeid gelaten en zal bijgevolg terug onder het vloerniveau verdwijnen.

- Altaren

- O.L.Vrouwaltaar (noordaltaar)

Portiekaltaar uit de 1ste helft van de 19de eeuw in hout, geschilderd en verguld.

In de nis bovenaan bevindt zich een beeld van Sint-Anna-te-Drieën.

Op de altaartafel: Lam van de Apocalypsis.

Schilderij: Opvoeding van Maria: zie cultuurgoederen.

Het beeld van Sint-Anna ten Drieën: zie cultuurgoederen.

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché B059740]

- Hoofdaltaar en stralenkrans

Het betreft het hoofdaltaar gewijd aan de H. Anna van de eerste helft van de 19de eeuw, Lodewijk XVI, opgebouwd in hout, geschilderd en verguld.

Het altaar is bekroond met het Oog Gods in een driehoek met wolken, gevleugelde engelkopjes en een stralenkrans. Links eronder de symbolen van het Nieuwe Testament; rechts eronder die van het Oude Testament.

Het tabernakel zit vast en maakt dus onlosmakelijk deel uit van het hoofdaltaar.

Op het tabernakeldeurtje is een Hostiedragende Kelk afgebeeld en op het deurtje van de kamer staat het Lam van de Apocalypsis.

Op de altaartafel is een medaillon met buste van de H. Anna.

De 6 houten kandelaars staan los, maar zijn cultuurgooederen door ornamentele bestemming.

De lambrisering, opgebouwd uit beschilderde beplanking links en rechts van het hoogaltaar, maakt eveneens deel uit van het altaar.

- Sint-Willibrordusaltaar (zuidaltaar)

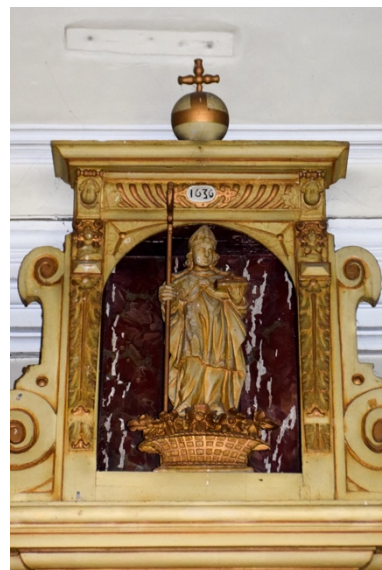
Portiekaltaar uit de 1ste helft van de 19de eeuw in hout, geschilderd en verguld.

In de nis bovenaan bevindt zich een beeld van H. Willibrordus: zie cultuurgoederen.

Op de altaartafel: Lam van de Apocalypsis.

De tombe (sarcofaag) staat los opgesteld onder de altaartafel; ze is onroerend door ornamentele bestemming en wordt aldus eveneens opgenomen onder de cultuurgoederen.

Schilderij: Geboorte van Jezus: zie cultuurgoederen.

Beknopte diagnose altaren:

De **altaren** zijn destijds grotendeels overschilderd geweest met o.a. structuurverf en bronzine. Verder zijn er afgesleten vernislagen, gebarsten lijmnaden, opstuwende polychromie met verfverlies, aantasting door kleine klopkever, schimmelaantasting ter plaatse van de lambrisering, beplanking naast het hoogaltaar in slechte staat,...

Ook de muur achter de lambrisering en het altaar is te saneren.

Voor meer details verwijzen we naar het vooronderzoek interieur uitgevoerd door VandenBorre-Lauwers, dat ook een reconstructievoorstel voor de afwerkingslagen bevat.

Kandelaars en andere losse elementen worden best gefixeerd tegen diefstal.

- Eucharistiebel

Beknopte diagnose:

De ijzeren delen tonen sporen van roest. De bel is vervuild en geoxideerd.

Het koord is banaal en versleten.

De ijzeren drager is te ontroesten en herschilderen. De bel is te reinigen en een nieuw rood koord kan worden aangebracht.

- Lambrisering van het koor

Lambrisering in hout, 3de kwart 18de eeuw (1763-1768).

De lambrisering wordt in het *Liber Memorialis* - parochia Sancte Anna - Steene 24 Octobris 1906 als volgt omschreven:

Eene schoone boiserie omret geheel de kerk al binnen op hoogte der vensters, de gebombeerde panneelen zyn in eikenhout. Daarvan de krullende randen boven komen en met een uitgevrochte ^{bloem} in 't midden bedekt zyn. Deze bloem misschien eerst wel in eikenhout gebeiteld, wel later, meestendeels door plaaster vervangen. Zelfs eenige panneelen zyn van eikenhout door wthout vervangen geweest, dit wordt nogthans niet belet, daar alles in eikenhout geschilderd is. Eenige panceelen zyn verre gezet rond O. k. V. altaar, door welke en langenduur zelfs in gaten gekomen of geëten. Al beide kanten staat een fatsoenelyke biechtstoel

De lambrisering is een samengesteld meubelstuk.

Beknopte diagnose lambrisering koor:

De lambrisering bevindt zich in slechte staat. Vooral het noordelijk heeft te lijden onder schimmel aan de achterzijde. Enkele delen zijn zwaar aangetast. Enkele panelen zijn verschoven en er zijn diverse scheuren en openstaande voegen.

Er zijn ook enkele beschadigingen aan de ornamenten (o.a. rocailles)

De houtimitatie vertoont slijtage en staat heel donker.

Ook de muur achter de lambrisering is te saneren.

- Koorbanken

De koorbanken met knielbank in hout, gedeeltelijk verguld, 3de kwart 18de eeuw (1763-1768).

De zijden naar het koor gericht bevatten bustes van de 4 evangelisten met hun attributen. Aan de kopse zijde staan eveneens 2 figuren.

koorbank zuid

koorbank noord

Beknopte diagnose koorbanken:

Er zijn enkele storende openstaande barsten.

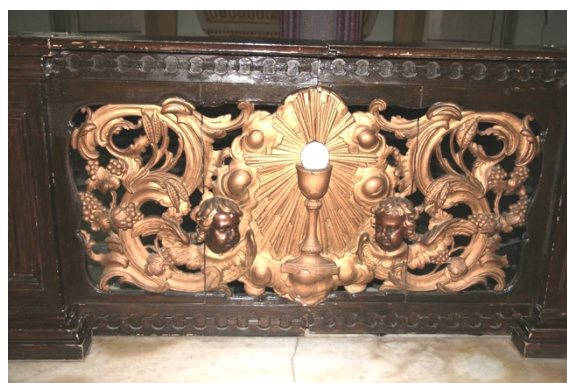
De houtimitatie vertoont slijtage en staat heel donker.

De bustes zijn bedekt met bronzine. Stratigrafisch onderzoek wees uit dat er voorheen bladgoud aanwezig was en dat hun achtergrond rood was.

- Koorafsluiting (communiebank)

De koorafsluiting in hout met vergulde gedecoreerde panelen is in oorsprong van 1763-1768, doch werd destijds omgebouwd tot dienstaltaar. Tijdens de restauratie van 1996 terug in zijn oorspronkelijke toestand gebracht. De 4 gedecoreerde panelen dateren nog uit de 18de eeuw, terwijl de omlijstingen dateren van 1993-1994, toen de koorafsluiting terug gereconstrueerd werd.

Het middenpaneel toont een Hostiedragende Kelk.

Beknopte diagnose koorafsluiting:

Er zijn enkele openstaande voegen.

De houtimitatie vertoont slijtage en staat heel donker.

Stratigrafisch onderzoek op de gebeeldhouwde decoratie heeft uitgewezen dat onder de bronzine tot twee laagjes bladgoud aanwezig zijn.

- Nis met daarin de (staak-) pop O.-L.-Vrouw met Kind

De nis in hout, geschilderd en verguld, zou dateren uit de 17de eeuw (volgens VandenBorre eerder 19de eeuw) en heeft de vorm van een portiek met fries met een vrijmetselaarsvoorstelling van de drie graden: leerling (links, brengt werkgerei aan), compagnon (twee centrale figuren die met een boomzaag werken) en meester (rechts met hoed met pluimen en twee)

Bovenop centraal het beeld van de Zegenende Christus tussen 2 engeltjes (die vroeger een tekstband hebben gedragen).

Beknopte diagnose nis:

De nis vertoont loszittende verflagen (noodfixatie is niet nodig) en oppervlaktevervuiling en vet. Eén van de bovenste figuurtjes mist twee vingertjes. Het oppervlak vertoont oneffenheden. Oorspronkelijk waren de verguldingen in bladgoud en er waren geschilderde marmereffecten aanwezig.

O.L.Vrouw met Kind: zie cultuurgooederen.

- Preekstoel

De preekstoel is opgebouwd in hout en is gedeeltelijk geschilderd en verguld.

Op de panelen van de kuip zijn bustes aangebracht van de H. Willibrordus en O.-L.-Vrouw en op het muurstuk staat een buste van de H. Anna; alle in een cartouche.

Het klankbord is onderaan gedecoreerd als hemel met duif en is bovenaan bekroond met het Oog Gods en stralenkrans; op de vier hoeken staan ronde urnen.

Beknopte diagnose preekstoel:

De achterzijde van de preekstoel dient beter verankerd te worden aan de muur. openstaande voegen in de hemel, in het deurtje van de kuip en in de medaillons
Diverse stralen van de stralenkrans aan de hemel zitten los. De verf van de hemel stuwt op.

Oppervlaktevervuiling en vet; de houtimitatie vertoont slijtage en staat heel donker. Oorspronkelijk waren de verguldingen in bladgoud. De drie beeldhouwde figuren: hadden oorspronkelijk een polychrome 'camee-fase'

- Lambrisering van de zijbeuken en biechtstoelen

Links: Noord:

Rechts: Zuid:

Beide biechtstoelen maken deel uit van de houten lambrisering. Centraal bovenaan met vergulde buste van respectievelijk H. Paulus (noord) en de H. Petrus (zuid).

© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024757]

Beknopte diagnose lambrisering:

Er zijn diverse scheuren en openstaande voegen, oude herstellingen die loszitten, enkele loszittende lijsten en ontbrekende ornamentjes,

Zuid ontbreken 1+11 rocailles

Zuid ontbreken 1 + 22 ronde rozetten

Zuid wegnemen verluchting ter hoogte vroegere kachel

Noord ontbreken 13 rocailles

Noord ontbreken 26 rozetten

Noordkoor ZO Muur 8 rozetten en 4 rocailles

Algemeen nazien onderzijde: beplanking werd vernieuwd met smalle planken.

Muur erachter te onderzoeken op: opstijgend vocht, zouten, schimmel en zo nodig te saneren.

De houtimitatie vertoont slijtage en staat heel donker.

Beknopte diagnose biechtstoelen:

Er zijn diverse scheuren en openstaande voegen, oude herstellingen die loszitten, enkele loszittende lijsten en ontbrekende ornamentjes,

Zuid ontbreken 2 rozetten – 1 rocaille

Noord 1 rocaille afgebroken – 2 rozetten

De houtimitatie vertoont slijtage en staat heel donker.

Onder de bronzine zijn oudere afwerkingslagen aanwezig

- Dienstaltaar – communiebank (*)

Datering: 1763 – 1768

Materiaal: hout

Beschrijving: Dienstaltaar - Paneel afkomstig van de vroegere communiebank uit een zijbeuk, Voorstellend: Offer van Brood en Wijn

clichénr. KIK: M024753

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024753]

Op de foto van het KIK: gebruikt als antependium bij hoogaltaar; nu aan de kant geplaatst naast het zuidelijk altaar.

Beknopte diagnose dienstaltaar - communiebank:

De houtimitatie vertoont slijtage en staat heel donker.

Er is een horizontale barst over de hele lengte.

De bestemming is te herzien: de communiebank kan terug als dusdanig worden opgesteld bij één van de zijaltaren.

- Doopvont met deksel: zie cultuurgoederen.

- Smeedijzeren hek doopkapel

Smeedijzeren hek met koperen ornamenten.

Beknopte diagnose smeedijzeren hek:

Corrosie.

Kleuronderzoek uit te voeren.

Hang- en sluitwerk herstellen; het geheel ontroesten en herschilderen.

- Klok

Het Fotorepertorium beschrijft een bronzen klok door G. Slegers-Causard, van Tellin, 1935, doch deze was toen al niet meer ter plaatse.

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché A055548]

De aanwezige klok heeft daarentegen geen erfgoedwaarde. zie punt d.

- 2 bustes op sokkel

Deze bustes zijn verankerd en ingewerkt in de muur en dus onroerend.

Datering: 18e-eeuw

Materiaal: geschilderd hout, h. 86

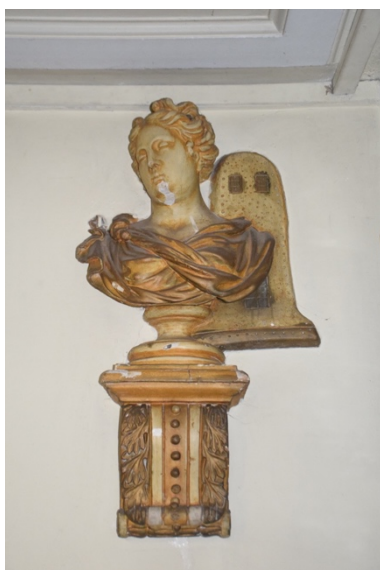
Beschrijving: 2 bustes op sokkel (*) links en rechts onder het doksaal:
van de Heilige Barbara en van Sint-Andreas

clichénr. KIK:

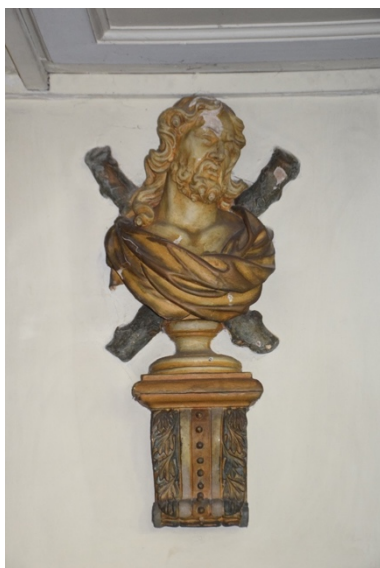
M024761 en M024762

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024761]

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024762]

Beknopte diagnose:

De situatie van de buste -verankerd in de muur- is bijzonder slecht voor dit houten beeld. De sokkel maakte aanvankelijk geen deel uit van de buste.

Schadebeeld: loszittende verflagen, houtboorders.

De oudste nog aanwezige afwerkingslaag is een zeer lichtblauwe tint.

b. Cultuurgoederen

- Christus aan het kruis (tegen oostgevel)

Cultuurgoed door ornamentale bestemming

Het beeld van Christus aan het kruis is ondergebracht onder een houten luifel met lambrekijn.

Vervaardiger:

afkomstig van een atelier van Oberammergau

Datering:

19de eeuw

Materiaal:

licht gekleurd en gevernist hout;

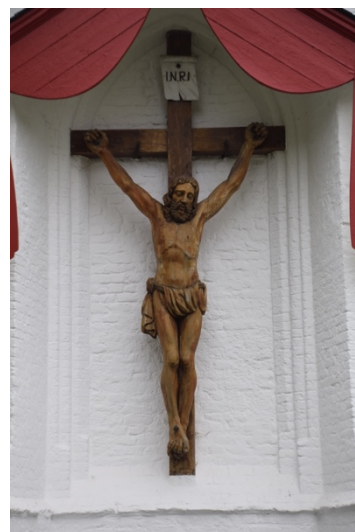
Beschrijving: Christus aan het kruis
h. Christus: ca. 250.
clichénr. KIK: m024769

uitsnede foto b059734, KIK, 1944

foto m024769, KIK, 1968

heden

Beknopte diagnose:

Zoals reeds hoger vermeld, is op foto b059734 van het KIK van 1944 te zien dat het beeld toen was voorzien van een doornenkroon.

Wanneer men nader inzoomt op het Christusbeeld, lijkt het toen mogelijk gepolychromeerd. In dat geval werd het later gedecapeerd en gevernist.

Het beeld en het kruis zijn licht vervuild met uitwerpselen van vogels.

De ijzeren bevestigingen van de draperieën en de windborden zijn roestig; de houten klampen zijn verweerd.

- Doopvont met deksel

Cultuurgoed door ornamentale bestemming.

De voet van de doopvont is uitgespaard in het vloerpatroon.

Vervaardiger: gesigneerd J. A. Devriese van Oostende

Datering: 19de-eeuws

Materiaal: Voet en kuip zijn uitgevoerd in witte marmer;
het deksel in messing en koper.

Beschrijving: Doopvont met deksel
(totale hoogte 137 cm; hoogte kuip: 107 cm)

clichénr. KIK: m024758

© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M0247581

Beknopte diagnose doopvont:

Het betreft voornamelijk vervuiling en oxidatie van het koper.

Er zijn ook twee decoratieve applieken die ontbreken (gedreven messing)

- Schilderij: **Opvoeding van Maria:**

Cultuurgood door ornamentele bestemming.

Het schilderij maakt deel uit van het O.L.Vrouwaltaar (noordaltaar)

Vervaardiger:

E. Lacroix, van Oostende

Datering:

2de helft 18de eeuw

Materiaal:

doek, 163 x 123

Beschrijving:

Opvoeding van Maria:

Elizabeth verklaart Maria de H. Schrift.

Beknopte diagnose:

Het schilderij maakt deel uit van het altaar en zal bij de restauratie van het altaar mee worden gerestaureerd /geconserveerd.

- Beeld: **Sint-Anna ten Drieën**

Cultuurgood door ornamentele bestemming.

Dit beeld maakt deel uit van het O.L.Vrouwaltaar (noordaltaar)

Datering: 17de/18de eeuw

Materiaal: hout, monochroom beschilderd

Beschrijving: Sint-Anna ten Drieën

h: ca 75cm

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché B059740]

Beknopte diagnose:

Het beeld is heden ondergebracht in de kast in de sacristie helemaal bovenaan.

In 2011 heeft VandenBorre-Lauwers bvba een noodfixatie uitgevoerd aangezien het beeld zich in een zeer slechte staat bevond (sterk afschilferende afwerkingslagen)

Het beeld zal bij de restauratie van het altaar mee worden gerestaureerd en teruggeplaatst worden op zijn originele plaats bovenin de nis van het zij-altaar.

- 6 houten kandelaars

De 6 houten kandelaars staan los, maar zijn cultuurgooderen door ornamentele bestemming.

De kandelaars maken deel uit van het hoofdaltaar.

Materiaal: hout; h. 116

Beschrijving: de kandelaars hebben een driehoekige voet waarvan iedere zijde een eigen verwijzing draagt: Jezus Christus, Maria en Anna.

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché m024752]

- Schilderij: **Geboorte van Jezus**

Cultuurgoed door ornamentele bestemming.

Het schilderij maakt deel uit van het Sint-Willibrordusaltaar (zuidaltaar)

Vervaardiger: E. Lacroix, van Oostende

Datering: 2de helft 18de eeuw

Materiaal: doek, 171 x 133

Beschrijving: Geboorte van Jezus

Beknopte diagnose:

Het schilderij maakt deel uit van het altaar en zal bij de restauratie van het altaar mee worden gerestaureerd /geconserveerd.

- Beeld: **Sint-Willibrordus**

Cultuurgoed door ornamentele bestemming.

Dit beeld maakt deel uit van het Sint-Willibrordusaltaar (zuidaltaar)

Materiaal: hout, polychroom beschilderd

Beschrijving: Sint-Willibrordus

Beknopte diagnose:

Het beeld bevindt zich in een zeer slechte staat (afschilferende verflagen). VandenBorre-Lauwers bvba heeft een noodfixatie uitgevoerd door middel van was en Japans papier.

Het beeld maakt deel uit van het altaar en zal bij de restauratie van het altaar mee worden gerestaureerd.

- Tombe

Cultuurgoed door ornamentele bestemming.

De tombe (sarcofaag) maakt deel uit van het Sint-Willibrordusaltaar (zuidaltaar); ze staat los opgesteld onder de altaartafel.

Datering: 1ste helft 19de eeuw

Materiaal: gepolychromeerd en verguld hout

Beschrijving: tombe met daarop een afbeelding van de buste van de H. Apollonia in een medaillon geschilderd;.

Beknorte diagnose:

De tombe maakt deel uit van het altaar en zal bij de restauratie van het altaar mee worden gerestaureerd.

- Pop: **O.L.Vrouw met Kind**

Cultuurgoed door ornamentele bestemming.

Datering: 19de eeuw,

Materiaal: gepolychromeerd hout, h. ca. 100
Gekleed met textiel.

Beschrijving: O.L.Vrouw met Kind

clichénr. KIK: m024749

Fijn uitgewerkte zilveren kroontjes sieren het hoofd van beide figuren.

Maria draagt een koperen scepter.

Het beeld is van hout; de zichtbare delen zijn gepolychromeerd; de armen scharnieren.

Zowel de (staak-) pop O.-L.-Vrouw als het kindje Jezus hebben armen en benen onder hun gewaden. Het betreft dus theoretisch geen staakpoppen.

(© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché m024749)

Het textiel, sieraden en attributen zijn mee beschermd als cultuurogoed; het betreft meer bepaald volgende onderdelen:

- O.L.Vrouw:

Scepter in messing

Zilveren (verzilverde?) kroon

Zijden gewaad met borduursel en passementerie en koord met kwasten.

Stola met borduursel en passementerie

Hoofddoek in voile met borduursel

- kindje Jezus:

Zilveren (verzilverd?) kroontje

Zilveren wereldbol met kruis type kindje Jezus van Praag

Zijden gewaad met borduursel en passementerie en koord met kwasten

Scapulier in parelmoer met zilveren hartje

Beknorte diagnose pop O.-L.-Vrouw met Kind:

De overschildering van de gezichten schilfert af. Eén ontbrekend vingertje van Christus Het textiel bevindt zich in zeer slechte staat (vermoedelijk zijde).

De metalen (verzilverde?) kroontjes: Van het kroontje van Maria ontbreekt een deeltje. Het kroontje van Christus vertoont langs de buitenzijde afschilferingen en langs de binnenzijde witte oxidatie. Van het kroontje van Christus ontbreken eveneens twee stukjes.

- Verlichting: pendelarmaturen

Cultuurogoed door ornamentele bestemming.

Het betreft de koorverlichting en verlichtingsarmaturen middenbeuk: 2 x 2stuks

Tijdens de restauratie van het interieur van de jaren '80, werden deze verlichtingsarmaturen op expliciete vraag van OE bewust bewaard en niet vervangen door industriële verlichting, zoals toen wel gangbaar was. In de zijbeuken zijn toen vervangende bijpassende armaturen uitgezocht aangezien er enkele lampen gesneuveld waren.

Deze originele pendelarmaturen (2 x 2 stuks) en de vervangende exemplaren in de zijbeuken (2 x 2 stuks) zijn weliswaar niet bijzonder waardevol, maar in dit interieur bieden ze wel degelijk een meerwaarde en worden ze dus bij voorkeur bewaard.

Alle andere aanwezige verlichting in de kerk is storend.
(Zie onder punt d. Andere)

c. Waardevol niet beschermd roerend patrimonium

Het betreft roerende goederen die niet onroerend zijn en niet kunnen beschouwd worden als cultuurgooden en aldus niet beschermd zijn, maar wel waardevol zijn of minstens samen bepalend zijn voor het totaalbeeld van de kerk.

Voorafgaande opmerking:

Een aantal roerende goederen, aangeduid met een (*), worden omschreven in het Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen.

Het beschermingsbesluit verwijst bij de beschrijving van het interieur naar dit bijgevoegd verslag van het KIK. Deze lijst heeft echter geen juridische waarde, waardoor de omschreven goederen niet noodzakelijk als cultuurgooden beschouwd mogen worden. Aangezien verder ook niet ontegensprekelijk kan aangetoond worden dat ze onroerend zijn door ornamentele bestemming, wilsbestemming of economische bestemming, kunnen ze ook niet als cultuurgooden worden beschouwd en zijn ze dus niet beschermd.

- Credenstafel (*)

Datering: 19de-eeuw

Materiaal:	hout, gepolychromeerd
Beschrijving	Credenstafel met H. Geest in de gedaante van een duif
clichénr. KIK:	M024760

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024760]

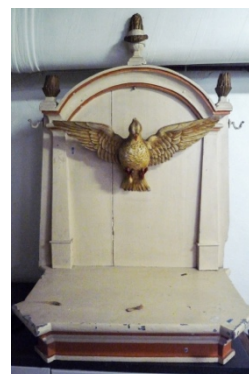
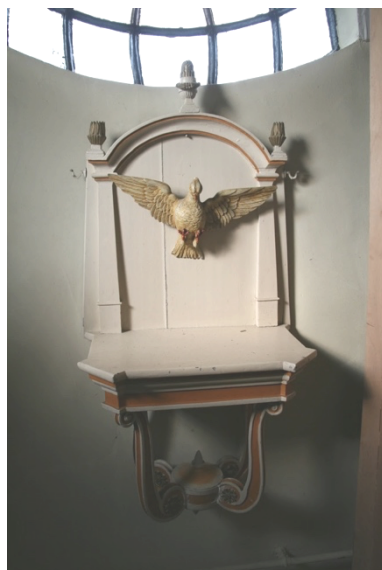

Foto uiterst rechts: anno 2018: de credensstafel werd gedemonteerd en bevindt zich momenteel in de pastorie.

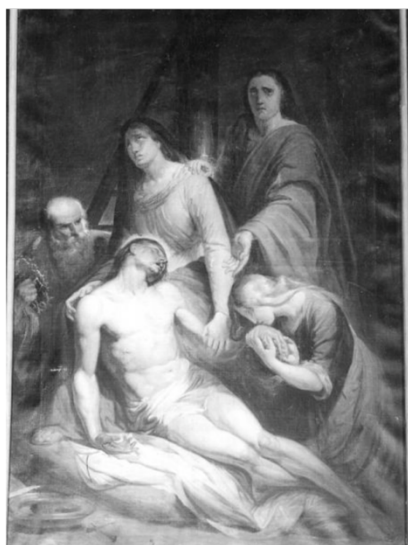
Beknorte diagnose credensstafeltje:

Er zijn sporen van houtboorders. Er is oppervlaktevervuiling en vet. De duif zit los en er ontbreekt één teen. Er zijn enkele openstaande voegen en één barst. Stratigrafisch onderzoek wees uit dat er polychromie aanwezig is en bladgoud.

SCHILDERIJEN

- **Piëta (*)** (zuidbeuk):

Datering:	19de-eeuw
Materiaal:	doek; ca 110 x 75
Beschrijving	Piëta op doek
clichénr. KIK:	M024747

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024747]

Beknopte diagnose:

Er zijn enkele beschadigingen doorheen het doek

Op beperkte plaatsen zijn verflagen afgesprongen en is het doek zichtbaar

De vernislaag werd in strepen aangebracht en is reeds mat uitgeslaan en is vervuild.

- Jezus breekt het brood met de Emaüsgangers (*) (hoogkoor zuid)

Datering: 17de-eeuw

Materiaal: doek; ca. 95 x 100

Beschrijving: Jezus breekt het brood met de Emaüsgangers; Vlaamse School

clichénr. KIK: M024750

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024750]

Beknopte diagnose:

Het spieraam bevat onvoldoende spieën en geen latjes; het is aangetast door houtworm.

Het doek zakt door onderaan.

Op sommige plaatsen zijn er lacunes in de preparatielaag en is het doek is zichtbaar.

Er is zeer veel slijtage ter hoogte van de picturale laag. Het schilderij is ook zeer vuil aan de oppervlakte.

de vernislaag is vuil en reeds mat uitgeslaan.

- Calvarie met Maria Magdalena (*) (noordbeuk)

Datering: 16de-eeuw
 Materiaal: op paneel; ca. 150 x 110
 Beschrijving: Calvarie met Maria Magdalena; Vlaamse School
 clichénr. KIK: M024750

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024746]

Beknopte diagnose:

De verticale panelen zijn aangetast door houtworm. Er bevinden zich spleten tussen de panelen

Op sommige plaatsen bevinden zich lacunes tot op de drager.

veel slijtage ter hoogte van de picturale laag: schilfervorming, samentrekking en ophoping. Op sommige plaatsen zijn er oude retouches van een vroegere restauratie te zien.

De vernislaag is vergeeld wat voor een verkleurd en somber kleurenpalet zorgt. Het schilderij is vervuild.

- Piëta (*) (hoogkoor noord):

Datering: 19de-eeuw
 Materiaal: op paneel; ca 75 x 105
 Beschrijving: Piëta; copie naar gelijknamig schilderij van Anton Van Dyck; in de Pinacothek van Munchen, van 1634.
 clichénr. KIK: M024751

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024751]

Beknopte diagnose:

De horizontale panelen zijn aangetast door houtworm. Er zijn meerdere scheuren en spleten aanwezig.

Op sommige plaatsen bevinden zich lacunes tot op de drager;

Er is veel slijtage ter hoogte van de picturale laag: verflagen afgesprongen, oude retouches, bruine tinten (de ombers) te sterk gereinigd.

De vernislaag werd onregelmatig aangebracht, en is mat uitgeslaan.

BEELDEN:

- Beeld Sint-Anna ten Drieën (*)

stond "oorspronkelijk" op een console aan de balustrade van het doksaal. Momenteel ondergebracht in een kast in de sacristie

Datering: 17e-eeuw (?)

Materiaal: gepolychromeerd hout

Beschrijving: Beeld Sint-Anna ten Drieën; stond "oorspronkelijk" op een console aan de balustrade van het doksaal.
(Momenteel ondergebracht in een kast in de sacristie)

clichénr. KIK: M024745

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024745]

Beknopte diagnose:

Oorspronkelijk een eikenhouten beeld. In de loop der tijd veel verbouwd met andere houtsoorten als toevoeging.

Loszittende verflagen, houtboorders, oppervlaktevervuiling.

De oorringen van Sint-Anna ontbreken en het kroontje van Jezus is verdwenen. Het beeld heeft momenteel geen plaats in de kerk.

- Medaillon met Jezus aan het kruis (*) in het portaal boven de toegangsdeur

Datering: 2de helft 18de-eeuw
 Materiaal: gerestaureerd, hout, ("grisailleschildering"?);
 diameter ca. 50
 Beschrijving: Meaillon met Jezus aan het kruis
 clichénr. KIK: M024768

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024768]

Beknopte diagnose:

Het medaillon met Christus moet aanvankelijk polychroom geweest zijn, maar het werd sterk gedecapeerd. De witte verf is niet stabiel.

Aanwezigheid van houtboorders

Loszittende stukken; ontbrekende vinger van Jezus

- Chrismatorium (*) met eigendomsinscriptie van de kerk

Datering: 19de-eeuw
 Materiaal: zilver, h. 18
 Beschrijving: Chrismatorium, met eigendomsinscriptie van de kerk
 clichénr. KIK: M024766

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024766]

- Ciborie (*)

Datering:

Materiaal:

Beschrijving

objectnr. KIK:

19de-eeuw

zilver, h. 32

Ciborie

39243 ("niet gefotografeerd")

KIK-IRPA: Object 39243: "niet gefotografeerd"

- Kelk (*)

Datering:

Materiaal:

Beschrijving

Cliché nr. KIK:

19de-eeuw

zilver, h. ca 30

Kelk, met eigendomsinscriptie van de kerk

M024767

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024767]

- PAX (*)

Datering:

Materiaal:

Beschrijving

ca 1623

zilver, 9 x 6

PAX door Jan Huysman (zilversmid, Brugge) met voorstelling van de Rust op de Vlucht naar Egypte: de Wonderbare Palmboom neigt zich voor de H. Familie.

Eén merk: huisje ca. 1623

39243 ("niet gefotografeerd")

objectnr. KIK:

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024771]

- Reliekhouder (*)

Datering:

Materiaal:

Beschrijving

1ste helft van de 19de eeuw

gepolychromeerd en verguld hout

Reliekhouder in de vorm van een sarcofaag,

met buste van de H. Appolonia,

M024756

clichénr. KIK:

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024756]

anno 2014

anno 2018

Na de buste van de H. Appolonia, werd ook de sarcofaag gestolen.

- Kastmeubel (*)

Datering:

18de of 19de eeuw

Materiaal:

hout

Beschrijving

Kastmeubel: muurkast

clichénr. KIK:

M024759

[© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché M024759]

anno 2014

anno 2018:

De kast werd gedemonteerd en ondergebracht in pastorie.

- Beeld van de H. Willibrordus links van het zuidoaltaar (overschilderd)

Datering:

19de of 20ste eeuw

Materiaal:

Beeld: hout; sokkel: gips

Beschrijving

Beeld H. Willibrordus

Beknopte diagnose:

Er zijn sporen van houtboorders; oppervlaktevervuiling en vet; openstaande voeg
Sokkel: een stukje van de banderol ontbreekt

Na stratigrafisch onderzoek blijkt er onder de huidige verflaag slechts één oudere afwerkingslaag (heel lichtgrijs, oker en bladgoud) aanwezig te zijn.

- Sokkel met engeltje

Deze sokkel bevond zich voorheen in de doopkapel, maar werd gedemonteerd en bevindt zich heden in de pastorie. De sokkel is vergelijkbaar met de nog aanwezige sokkel in het zuidkoor links van het altaar (met het beeld van de H. Willibrordus):

Er hingen vroeger (foto's KIK 1944) meerdere dergelijke sokkels in de kerk: O.a. ook in het zuidkoor rechts van het altaar en in het noordkoor rechts van het altaar en in het hoogkoor links en rechts.

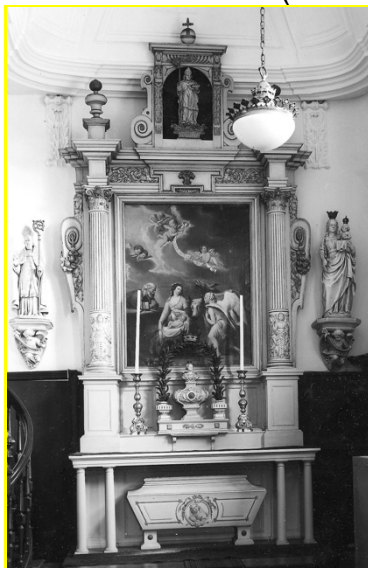
Foto rechts: anno 2018: De sokkel werd gedemonteerd en bevindt zich in de pastorie

Beknopte diagnose:

Puncties wijzen op de afwezigheid van bladgoud. De oudste nog aanwezige afwerkingslaag: tinten van (blauw)grijs.

- Maria met Kind

Dit beeld is heden opgesteld bij het O.L.Vrouwaltaar (noordaltaar)

We stellen voor dit beeld in combinatie met de overgebleven sokkel met engeltje aan de rechter zijde van het zuidaltaar plaatsen; naar analogie met de foto van het KIK m024755: symmetrie t.o.v. Sint-Willybrordus EN er stond vroeger een vergelijkbaar beeld.

- 2 consoles links en rechts van het doksaal met daarop beelden van de **H. Theresa** en **Sint-Antonius**.

De consoles zijn noch plastisch, noch stilistisch van enige waarde en worden beter verwijderd.

We stellen voor de 2 beelden ook te verwijderen.

- **Gekruisigde Christus** boven de doopkapel

Datering:

19de eeuw

Materiaal:

houten kruis en gipsen Christus

Beschrijving

Gekruisigde Christus

Beknopte diagnose:
Het beeld en het kruis bevinden zich nog in een zeer goede staat.
Eventueel reinigen.

- Heilig Hart op sokkel

Gepolychromeerd beeld op een houten bruin geschilderde sokkel.

Beknopte diagnose:
Het Christusbeeld heeft een schroeivlek aan rechterknie; het bevindt zich verder in goede staat.
Dit beeld past echter niet in dit interieur. Beeld en sokkel worden beter verwijderd.

- Kruisweg: 14 staties

De kruiswegstaties zijn gepolychromeerde bas-reliëfs en hangen tegen de wanden in de kerk.

De gepolychromeerde dieptereliefs zijn wat bestoft maar verkeren verder in goede staat.

- Koorstoelen

De middelste stoel staat ook op de foto van KIK: b059743 van 1944.

Ander meubilair, religieuze gebruiksvoorwerpen e.d.m. worden niet beschouwd als cultuurgoederen, noch als waardevol voor de kerk, en worden verder buiten beschouwing gelaten.

d. Andere

- Klok - uurwerk:

De aanwezige klok heeft geen erfgoedwaarde.

Ze heeft onderaan een diameter van 77cm en klinkt als de noot "do". De bediening van de klok werd gebouwd in 2005.

Er werd een nieuw luidsysteem aangebracht in 2015.

Er is geen uurwerk aanwezig.

- Verlichting:

Buiten de pendelarmaturen die opgenomen zijn als cultuurgoed, is alle andere aanwezige verlichting storend. Het betreft spots en lichtbalken met spots. Deze dienen daarom te worden vervangen door beter passende verlichting die niet verblindt en die discreter opgesteld wordt.

Dit is zeker mee te nemen in het restauratiedossier voor het interieur.

- Elektrische voorzieningen:

Naast de hierboven vermelde storende verlichting, zijn ook oude **luidsprekers** en oude **stopcontacten** en bekabeling te verwijderen.

- Wat betreft de **CV-installatie**: er gaat een dossier verwarming in uitvoering. Er is een systeem met Mahr-putten voorzien in de zijbeuken, alsook controle op de luchtvochtigheid.

In het kader daarvan zijn nog volgende zaken te voorzien:

- Het oud CV rooster in zuidmuur is te verwijderen en de opening is te dichtten.
- Het grondkanaal in de vloer (aan deur stookplaats) is te verwijderen en aan te vullen.
- Hete lucht-rooster in de westmuur van de noordbeuk is te verwijderen.

- **Kaarsentafels**

Het is positief dat er mensen naar de kerk komen voor devotie, maar de kaarsen zorgen voor vervuiling.

Eventueel op te lossen met aangepaste kaarsen met minder roet.

Er dient een esthetisch alternatief ontworpen voor de **panelen** voor geboortes en dodenkruisjes.

4. ERFGOEDWAARDEN

De kerk werd beschermd als monument bij Besluit van 09/03/1983, *overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, om reden van de **historische waarde***.

Het beschermingsdossier meldt als volgt:

(...)

III. Beschrijving:

Laat-gotische driebeukig hallekerkje met drie ongelijke beuken uit het begin van de 17de eeuw van witgeschilderde baksteen onder drie zadeldaken (leien).

De Noordelijke beuk is d.m.v. een gevelsteen in de puntgevel 17de-eeuws gedateerd. Deze zelfde beuk is aan de N-zijde geritmeerd door diepe spitsboognissen deels blind en deels beglaasd. Dakruiter boven de middenbeuk. Polygonaal beëindigde koren met spitsboogvensters in geprofileerde omlijstingen. Aan het hoofdkoor werd tussen twee steunberen een kalvarie onder houten luifel aangebracht. In 1846 werd aan de W-zijde een portaal, geflankeerd door doopvont en doopkapel, in neogotische trant toegevoegd.

Gerestaureerd in 1908.

Kerkhof vóór de kerk verwijderd voor parking in 1969.

Interieur: Het interieur werd vermoedelijk rond 1846 met stuckwerk bekleed; waardevol meubilair o.a.: koorgestoelte en communiebank in Lodewijk XV-stijl; stuckwerk en lambrisering in Lodewijk XVI; 2 biechtstoelen in overgangsstijl.

Koor bevloerd met kleurige marmermozaïek.

(zie verslag KIK, bijgevoegd) ()*

IV. Voorgesteld advies:

*Bij besluit van de Executieve beschermen als monument, de Sint-Annakerk te Stene om **historische** en **artistieke** reden als gotisch dorpskerkje dat grotendeels dateert van 1625, met merkwaardig rijk interieur en meubilair.*

(*) Kopie uit Bijlage 05 Fotorepertorium meubilair Belgische bedehuizen:
Oostende, Kerk Sint-Anna

KERK SINT-ANNA

Het gotisch kerkje met drie ongelijke beuken onder drie daken, met een dakruiter boven de middenbeuk en met een aangebouwd voorportaal van 1846 dateert grotendeels van 1625 (o.a. volgens jaarcijfer op de westgevel van de noordelijke zijbeuk). Het werd een tweede maal gerestaureerd in 1775. De zuidelijke zijbeuk dateert van de vijftiende of zestiende eeuw. De toren werd hersteld in 1748 en 1908. Het interieur werd vermoedelijk rond 1846 met stucwerk bekleed.

EXTERIEUR

Alg. gezicht N. (B 59733'44; M 24764'68), O. (B 59734'44), Z.-O. (B 59735'44), W. (B 59732'44; M 24763'68).

INTERIEUR

Alg. gezicht naar het koor (B 59736'44; M 24744'68), naar het doksaal (B 59737'44), naar zijaltaar N. (B 59739'44; M 24769'68).

ALTAAR

ALTAAR, Dienst-, paneel afk. van de communiebank voorstellend het Offer van Brood en Wijn, 1763-1768, hout (M 24753'68).

ALTAAR, Zij-, N., portiekaltaar toegewijd aan O.-L.-Vrouw, in nis van attiek beeld van St.-Anna-te-Drieën, op altaartafel Lam van de Apocalypsis, 1e h. xixe, geschilderd en verguld hout (B 59740'44).

ALTAAR, Hoofd-, portiekaltaar toegewijd aan de H. Anna, bekroond met Oog Gods, op altaartafel buste van H. Anna in medaillon, op deurtje van tabernakel Hostiedragende Kelk, op deurtje van de kamer Lam van de Apocalypsis, 1e h. xixe, Lod. xvi, geschilderd en verguld hout (B 59738'44); detail : altaartafel en tabernakel (M 24752'68).

ALTAAR, Zij-, Z., portiekaltaar toegewijd aan de H. Willibrordus, in nis van attiek beeld van de heilige, op tombe, o. altaartafel, buste van de H. Apollonia in medaillon, 1e h. xixe, geschilderd en verguld hout (M 24755'68).

BIECHTSTOEL

(1 van 2), met boven middenvak buste van de H. Petrus, ca. 1800, hout, buste verguld (M 24757'68).

COMMUNIEBANK

twee kleinere zijpanelen en groot middenpaneel met voorstelling van Hostiedragende Kelk, 1763-1768, gedeeltelijk verguld hout (B 59746'44).

CULTUSOBJECT

CHRISMATORIUM met eigendomsinscr. van de kerk, b. xixe, zilver, h. 18 (M 24766'68).

CIBORIE, xixe, zilver, h. 32 (niet gefotografeerd).

KELK, met eigendomsinscr. van de kerk, xixe, zilver, h. ca. 30 (?) (M 24767'68).

PAX door Jan Husman, met voorstelling van de Rust op de Vlucht naar Egypte : de Wonderbare Palmboom neigt zich voor de H. Familie, één merk : huisje, ca. 1623, zilver, 9 x 6 (M 24771'68).

RELIEKHOUDER in de vorm van een sarcofaag, met buste van de H. Apollonia, 1e h. xixe, gepolychr. en verguld hout (M 24756'68) (cf. ook TABERNAKEL, BALDAKIJN (EN TROONHEMEL)).

DECORATIE

LAMBRIZERING, Koor-, N., 3e kw. xviii (1763-1768), hout (B 59744'44) (cf. ook KOORGESTOELTE N.).

Nis, in de vorm van een portiek met voorstelling van ambachten (?), met beeld van Zegenende Christus tussen twee engeltjes, xviii, geschilderd en verguld hout, h. 270 (M 24748'68).

DOKSAAL

balustrade, ca. 1846 (?), hout (M 24745'68) (cf. ook KLANK, ORGEL).

DOOPVONT

door J. A. Devriese, van Oostende, xixe, wit marmer, deksel in koper, tot. h. 137, h. kuip 107 (M 24758'68).

GRAFMONUMENT

Grafsteen van pastoor Jozef Aloïsius Hyacinthus Guislenus Gezelle, broer van Guido Gezelle († 1903), arduin (M 24770'68).

KAST

MURKAST, xviii of xixe, hout (M 24759'68).

KLANK

KLOK door G. Slegers-Causard, van Tellin, 1935 (volgens opschrift), brons (niet meer ter plaatse) (A 55548'41).

ORGEL, geschonken door lid van de familie Merghelynck, kasteelheer van Bekegem, 1846 (?), hout (M 24745'68) (cf. ook DOKSAAL).

KOORGESTOELTE

(2), 1763-1768, gedeeltelijk verguld hout : met op voorzijde van de knielbank (Z.), bustes van de HH. Mattheus en Marcus met hun attriboot (B 59743'44), (N.), bustes van de HH. Johannes en Lucas met hun attriboot (B 59744'44) (cf. ook DECORATIE, LAMBRIZERING N.); detail van de zijkant (N.) met buste van de H. Petrus (B 59745'44).

PREEKSTOEL

op de panelen van de kuip bustes van de H. Willibrordus en O.-L.-Vrouw, op het muurstuk buste van de H. Anna, in cartouche, klankbord bekroond met Oog Gods in driehoek, wolken- en stralenkrans, 1763-1768, gedeeltelijk verguld en geschilderd hout (B 59747'44 ; M 24754'68).

SCHILDERIJ

— door E. Lacroix, van Oostende, Opvoeding van Maria : Elizabeth verklaart Maria de H. Schrift, 2e h. xviii, doek, 163 × 123 (B 59741'44).

— door E. Lacroix, van Oostende, Geboorte van Jezus, 2e h. xviii, doek, 171 × 133 (B 59742'44).

— Vlaamse School, Calvarie met Maria Magdalena, xvi, paneel, ca. 150 × 110 (M 24746'68).

— Vlaamse School, Jezus breekt het brood met de Emmaüsgangers, xviii, doek, ca. 95 × 100 (M 24750'68).

— Piëta, copie naar gelijknamig schilderij van Antoon Van Dyck, in de Pinacothek van Munchen, van 1634, xviii, paneel, ca. 75 × 105 (M 24751'68).

— Piëta, xix, doek, ca. 110 × 75 (M 24747'68).

SCULPTUUR

Beeld, St-Anna-te-Drieën, xviii (?), gepolychr. hout (M 24745'68) (cf. ook KLANK, ORGEL).

Buste van de H. Andreas op sokkel, xviii, geschilderd hout, h. 86 (M 24762'68).

Buste van de H. Barbara op sokkel, xviii, geschilderd hout, h. 86 (M 24761'68).

Medaillon met Jezus aan het kruis, 2e h. xviii, geres-taureerd, hout, grisailleschildering, diam. ca. 50 (M 24768'68).

Beeld (ext.), door het atelier van Oberammergau, Jezus aan het kruis, xix (?), licht gekleurd en gevernist hout, h. Christus ca. 250 (M 24765'68).

TABERNAKEL

BALDAKIJN (EN TROONHEMEL), b. xix, geschilderd hout, h. 110 (M 24756'68) (cf. ook CULTUSOBJECT, RELIEK-HOUDER).

TAFEL

CREDENSTAFEL met H. Geest in de gedaante van een duif, b. xix, gepolychr. hout (M 24760'68).

TEXTIEL

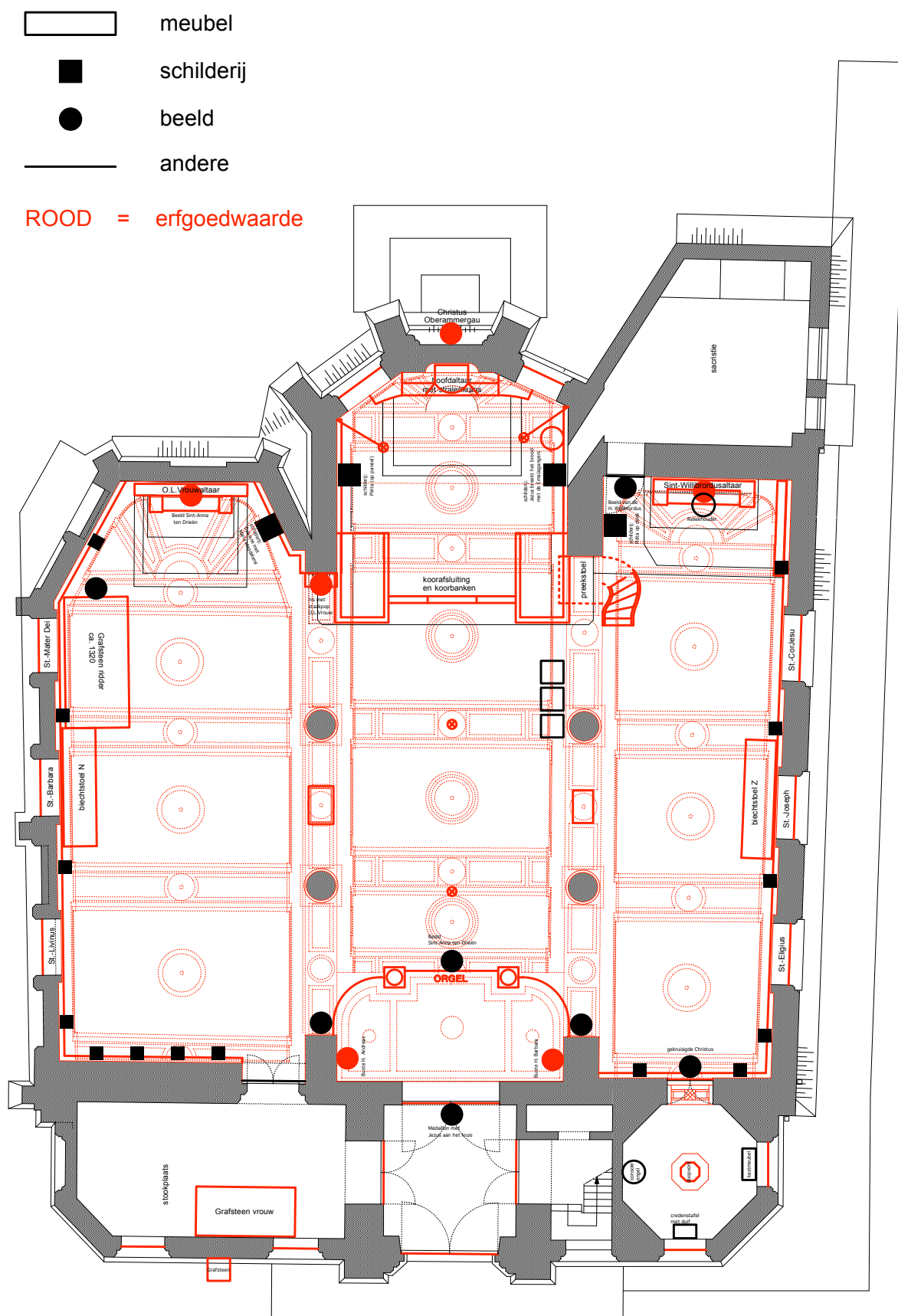
GEKLEED BEELD, O.-L.-Vrouw met Kind, xix, gepolychr. hout, h. ca. 100 (M 24749'68).

Aangezien het beschermingsbesluit echter de artistieke waarde niet aanhaalt, dienen we ons te beperken tot de historische waarde.

Historische waarde:

Ondanks de weinige archivalische bronnen, is duidelijk dat het laat- gotisch dorpskerkje grotendeels dateert van 1625, en wanneer men de bouwsporen verder bestudeert, kan ook de verder geschiedenis van het bouwwerk gelezen worden als een boek. Het gebouw is getuige van enkele architecturale stijlovergangen, gaande van laat- gotische architectuur, vervolgens neo- gotische aanvullingen en als sluitstuk een interieuraankleding in Lodewijk XV-stijl, aangevuld met enkele rococo-elementen.

Plan met aanduiding van de erfgoedwaarden:

5. BEHEERSVISIE EN DOELSTELLINGEN

Visie op het toekomstig beheer:

Het kerkenbeleidsplan Oostende – Rooms-katholieke erkende eredienst vermeldt voor de Sint-Annakerk te Stene het volgende betreffende het actueel en het toekomstig gebruik:

4) Beschrijving van het actueel gebruik en van de actuele functie

In overleg met de naburige school en de sociale organisaties wordt de kerk op geregelde tijdstippen ter beschikking gesteld voor vieringen en andere activiteiten

De parochies met de kerken Onze-Lieve-Vrouw in Zandvoorde en de Sint-Catharina op Konterdam vormen samen met de parochie Sint-Anna Stene de Pastorale eenheid Kana. (<http://www.pastorale-eenheid-kana.be/sint-anna-stene/> en <http://www.okra.be/page?page=homesteneSintAnna>) *Benevens wekelijkse gebedsvieringen, huwelijksvieringen, begrafenissen en dagelijkse en wekelijkse eucharistievieringen in de afzonderlijke kerken is er na overleg in de stuurgroep van de pastorale eenheid met het oog op gezamenlijke vieringen in het kader van bijzondere feesten zoals Kerst- en Paasvieringen. De ouderavonden voor eerste communie en vormsel vinden ook plaats in de kerk zoals sommige catecheseactiviteiten.*

Ook de voorbereidingen op doopsel van volwassenen en oudere kinderen gebeuren in de kerk. Er wordt ook nu en dan een concert gegeven in de kerk en de kerk staat ook open voor tentoonstellingen over religieuze kunst, net als grote activiteiten door de school.

5) onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Voortgaande op wat hiervoor in punt 4 is beschreven betrachten we voor de toekomst, benevens de voortzetting van het thans gevoerde pastoraal beleid, een toename van de sociale contacten tussen de genoemde parochies. In uitvoering van het pastoraal beleid werkt de stuurgroep of het team aan een toekomstgericht programma met het oog op verdieping en zinvolle initiatieven van de geloofsbeleving. Zo zijn er plannen voor vormingsavonden rond geloof, catechese, informatieavonden en bezinningen in samenspraak met de dekenij. Deze gebeuren ook in het kerkgebouw want dat is de grootste kerkruimte in de pastorale eenheid. Anderzijds kan met het oog op het valoriseren van het kerkgebouw door niet-religieus gebonden activiteiten met de stedelijke overheid en de dienst toerisme overlegd worden over de wijze waarop het kerkgebouw verder kan ter beschikking worden gesteld. De ruimtelijk situering zal de drijfveer zijn voor dit initiatief.

Zowel de hoofdbestemming als de vermelde nevenbestemmingen zijn perfect mogelijk zonder de erfgoedwaarden onder druk te zetten.

De nevenbestemmingen vereisen geen bijkomende ingrepen.

Veiligheid en evacuatie zijn te bekijken; eventueel overleg met Brandweer.

De verwarmingsinstallatie wordt momenteel aangepast in eigen beheer zonder erfgoedpremie, maar met toestemming van OE.

De elektrische installatie behoeft ook enige aanpassing, o.a. voor wat betreft normering e.d. maar dat is mee te nemen wanneer werken aan het interieur worden uitgevoerd, zodat pleister- en schilderwerk niet beschadigd worden.

Beheersdoelstellingen:

Alle ingrepen dienen om de erfgoedwaarden te behouden of versterken. Er wordt ten alle tijde vermeden dat ingrepen onoordeelkundig gebeuren en erfgoedwaarden aantasten.

Bewaren gaat ook steeds voor vernieuwen, en dit door middel van vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen en pas in laatste instantie door restauratieve ingrepen.

De stabiliteitsproblemen ter hoogte van het doksaal werden reeds vroeger opgelost.

Het orgel werd gerestaureerd

Het periodiek onderhoud van de buitengevels werd onlangs nog uitgevoerd: de buitenzijde van de kerk werd in 2016 volledig herschilderd.

De problemen met de verwarmingsinstallatie en daarmee gepaard gaand het te snel opwarmen en de te lage luchtvochtigheid, worden heden aangepakt via de uitvoering van het dossier centrale verwarming waarbij Mahr-putten worden aangebracht in de zijbeuken van de kerk, en waarbij controle van de luchtvochtigheid is voorzien.

De restauratie van het interieur van de kerk is inmiddels al een hele tijd aan de orde; uitvoering volgt hopelijk in de nabije toekomst.

Naast de periodieke verslagen van Monumentenwacht betreffende het exterieur en het interieur, werd ook een vooronderzoek uitgevoerd door VandenBorre-Lauwers, dat een duidelijker beeld geeft van de wenselijke ingrepen in het interieur i.f.v. behoud en herstel van de erfgoedwaarden, waaronder ook van een aantal cultuurgoederen.

Ter verduidelijking van de te nemen maatregelen (volgend hoofdstuk; aangeduid met (**)) worden de conclusies van het vooronderzoek, per onderdeel, hier bondig opgenomen (cursieve tekst):

I. Interieurafwerking

- Restauratie van de kroonlijsten:

Zgn. "nieuwe kroonlijsten zijn extra te verstevigen d.m.v. inox tiges.

De "oude" kroonlijsten zijn te verstevigen d.m.v. chemisch te verankeren inox tiges

Waar geen kroonlijsten meer ophangen maar wel nog bestaan, zijn deze stukken terug te plaatsen d.m.v. tiges met schroefdraad; vervolgens bij te werken met kalkmortel.

Waar geen kroonlijst meer aanwezig is, zijn stukken nieuwe kroonlijst te vervaardigen in plâtre de Paris en op te hangen aan bestaande of nieuw te maken houten draagstructuur.

Waar i.f.v. het vooronderzoek uitsnedes zijn gemaakt, zijn deze terug te herstellen.

Voegen en bijwerkingen zijn uit te voeren in gips-kalkmengsel.

- Restauratie van decoratie, pleister- en schilderwerk

De ontbrekende decoratie is plastisch te herstellen; pleisterwerk is bij te fixeren; de gehele kerk is te herschilderen.

De twee zijmuren van het hoofdaltaar maken deel uit van dat hoofdaltaar en zijn te voorzien van marmerschilderingen. Het pleisterwerk achter de beplanking is te vernieuwen.

II. Altaren

De drie altaren zijn weliswaar verschillend, maar de wijze van behandeling is vergelijkbaar:

Het afwerkingspakket dient vooreerst te worden gefixeerd.

De altaren moeten curatief en preventief behandeld worden tegen houtboorders en schimmels.

De structuurverf is mechanisch te verwijderen. Eventueel zijn onderliggende loszittende lagen bijkomend te fixeren. Het geheel is uit te plamuren.

Hier en daar is plastisch herstel nodig.

Er zijn enkele grotere vrijleggingen nodig i.f.v. de keuze om over te gaan tot de reconstructie van de polychromie "Fase B". Ook de verguldingen worden hernomen.

Het geheel is af te werken met microkristallijne was.

Specifiek voor het Sint-Willibrordusaltaar zijn de overschilderde versiering op de altaarkist vrij te leggen.

Voor het Sint-Willibrordusbeeld zijn enkele bijkomende stratigrafische steekproeven nodig om de exacte polychromie te kunnen reconstrueren.

III. Meubilair

Naast constructief en plastisch herstel, wordt voorgesteld de lambrisering van het koor, de koorafsluiting, de koorbanken, de lambriseringen van het schip, de biechtstoelen en de preekstoel te voorzien van een lichtere houtimitatie.

Er wordt voor geopteerd om die afwerkingsfases terug te brengen waarbij het meubilair één geheel vormt binnen de Sint-Annakerk (en ook aansluit bij de altaren): de gedecoreerde panelen van de koorafsluiting: bladgoud en bladzilver; de figuren van de koorbanken: rode olieverf en bladgoud; de medaillons van het preekgestoelte: tinten van gebroken wit-beige en blauw en bladgoud; de medaillons van de biechtstoelen: bladgoud; de nis met de staakpop van Maria: lichtblauw-grijze marmering (incl. enkele extra vrijleggingen), bruin en bladgoud.

Naargelang de specifieke situatie zijn verder volgende werken uit te voeren: fixatie, reinigen en schildersklaar zetten, plastisch herstel, alle werken i.v.m. de polychromie en tot slot het aanbrengen van een afwerkingslaag.

Doksaal, zuilen en fries: Alle (structuur)verf is te verwijderen, reinigen, uitplamuren en plastisch te herstellen. I.f.v. aansluiting bij het overig meubilair wordt voorgesteld de afwerkingsfase terug te brengen met hotimitatie, bladgoud en blauwgrijze marmerschildering. Reconstructie van de zuilen en zuilsokkels in houtimitatie en vergulden met bladgoud. Retoucheren van de vrijgelegde marmerschildering van de metopen. Aanbrengen van een afwerkingslaag.

De doopvont dient gerestaureerd door een specialist steenrestauratie en de metalen stomp door een restaurateur metalen. Het betreft reinigen, plastisch herstel en het aanbrengen van een beschermlaagje.

IV. Schilderijen

Enkel de 2 schilderijen die deel uitmaken van de altaren zijn beschermd.

Ze worden gereinigd, beperkt geretoucheerd en indien nodig voorzien van een vernislaagje.

V. Beelden

Sint-Anna ten drieën; dit beeld maakt deel uit van het Sint-Anna-altaar.

Het beeld dient na een eerdere noodfixatie, verder te worden gefixeerd.

Het dient begast en verhard. Vervolgens kan de polychromie worden vrijgelegd, en na uitplamuren, geretoucheerd/ gereconstrueerd en voorzien van een beschermplaatje.

Bustes van de Heilige Barbara en Sint-Andreas:

Het vooronderzoek suggereert om de bustes uit de muur los te maken en op een soort passe-partout te bevestigen. (Hierover is geen eensgezindheid)

De verflagen worden gefixeerd. De beelden dienen behandeld tegen houtboorders.

Vrij te leggen tot op de oudste nog aanwezige afwerkingslaag, namelijk een zeer lichtblauwe afwerkingslaag. Sokkel en toren zijn latere toevoegingen. De vooronderzoekers suggereren om deze dan ook niet op te nemen in het passe-partout. (Indien de beelden niet uit de muur gedemonteerd worden is een alternatieve afwerking te voorzien.)

Staakpop:

Plastisch herstel: één ontbrekend vingertje

De gezichtjes van Maria en van Christus zijn vrij te leggen, te retoucheren en te voorzien van een beschermplaatje

Het textiel dient gerestaureerd te worden door een restaurateur textiel.

De kroontjes zijn te reinigen en restaureren door een specialist in de restauratie van metalen.

De overige beelden zijn niet beschermd en worden niet verder behandeld.

In functie van behoud van de erfgoedwaarden, alsook voor het gebruik en het nevengebruik van de kerk, wordt het aanbrengen van voorzetsbeglazing gevraagd; dit zowel i.f.v. veiligheid (zoals hoger vermeld: terugkerend vandalisme) als om de klimatologische omstandigheden in het gebouw te optimaliseren (zie hoger vermelde klacht van Kerkgangers over tocht / koudeval ter hoogte van de ramen).

Naast esthetische redenen, is het ook om veiligheidsredenen aangewezen de verlichting van het gebouw minstens gedeeltelijk te herzien. De bestaande elektrische installatie werd aangelegd vóór het huidige AREI verplicht werd. Er dient gestreefd naar een veilige installatie met een beter rendement (LED-verlichting) en esthetisch beter geïntegreerd.

Primordiaal zijn uiteraard de nodige periodieke onderhoudswerken te voorzien teneinde het gebouw en zijn erfgoedwaarden als een goede huisvader in stand te kunnen houden.

Op iets langere termijn zal zich de restauratie van de daken opnieuw opdringen: vooral de goten en de waterdichte aansluitingen zullen aan vervanging toe zijn.

Opsomming van de beheersdoelstellingen:

Regelmatig onderhoud van het gebouw en de cultuurgoederen

Dit zijn terugkerende werkzaamheden.

Deze bestaan enerzijds uit terugkerend regulier onderhoud aan Daken, klokken & aansturing, brandbeveiliging, orgel, verlichting, interieur, CV, bliksembeveiliging en elektrische installatie.

Anderzijds zijn er terugkerende werkzaamheden naar aanleiding van slijtage of schade, naargelang noodzakelijk, zoals:

- . Herstel en schilderen van houten schrijnwerk
- . Herstellingswerken aan daken en spits
- . Onderhoudswerken aan gevels
- . Reinigen en herstel van glasramen en voorzetbeglazing
- . Bijzondere werken aan klokken en aansturing, bliksembeveiliging, orgel (inclusief binnenwerk en orgelpijpen: te reinigen en reviseren om de 20 à 30 jaar).

Naast de terugkerende werkzaamheden, zijn ook eenmalige grotere werkzaamheden voorzien:

Het **vernieuwen van de verwarmingsinstallatie** i.f.v. het oplossen van de problemen met te snel opwarmen en te lage luchtvochtigheid met schadelijke gevolgen voor het interieur. Dit dossier is intussen aanbesteed. Uitvoering is gepland in 2018.

Restauratie van het interieur en de erfgoedelementen van de kerk

Restauratie van het interieur van het kerkgebouw

Restauratie van het vast meubilaire en cultuurgoederen

Restauratie van enkele waardevolle roerende goederen die niet beschermd zijn

Plaatsen van voorzetbeglazing

Vernieuwen van de elektrische installatie, brandweervoorzieningen en beveiliging

Enkele constructieve Herstellingswerken

Verbeteren van de toegankelijkheid i.f.v. onderhoud

6. MAATREGELEN

MAATREGELEN

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
-----------------	----------	-------------	---------------------------

Terugkerende werkzaamheden:

Regelmatig onderhoud van het gebouw en van de cultuurogoederen

Daken, dakbedekking en afwatering: reinigen en nazicht (excl. herstel: zie verder) Reinigen goten en platte daken, nazicht dakdichting en regenwaterafvoer	1 x / jaar	x
Onderhoud klokken en aansturing Jaarlijks nazicht en onderhoud	1 x / jaar	x
Brandbeveiliging Jaarlijks onderhoud brandblusser, haspel ,noodverlichting en rookmelders	1 x / jaar	x
Orgel Jaarlijkse stembeurt, afregeling van de mechaniek, ...	1 x / jaar	x
Regelmatig onderhoud van de verlichting	1 x / jaar	x
Reiniging en onderhoud van het interieur interieur, glas (niet glas-in-lood), cultuurogoederen, messing voorwerpen	1 x / jaar	x
Daken, dakbedekking en afwatering: herstel herstel dakdichting en regenwaterafvoer	elke 2 jaar	
Onderhoud CV en klimaatbeheersing Periodiek onderhoud centraal stooktoestel op gas (verplicht)	elke 2 jaar	x
Bliksembeveiliging Periodieke controle op de werking van de bliksemafleiding	elke 2 jaar	x
Controle elektrische installatie	elke 5 jaar	x
Herstel en schilderen houten buitenschrijnwerk en ijzeren delen (laatst uitgevoerd in 2016)	elke 5 jaar	
Onderhoud grafzerk van een ridder structureel onderhoud van de opstelling onder glasplaat	elke 5 jaar	
Herstellingswerken aan daken en spits dakbedekking, dakconstructie, waterdichte aansluitingen, goten en afvoeren	elke 10 jaar	
Schilderen houten binnenschrijnwerk zelfde producten als bij de restauratie	elke 10 jaar	
Glasramen en voorzetglas Reiniging en herstel	elke 10 jaar	
Bijzondere werken aan klokken en aansturing	elke 10 jaar	
Bijzondere werken aan bliksembeveiliging	elke 10 jaar	

Onderhoudswerken aan gevels

elke 15 jaar

Herstel buitengevels en hernemen gevelschilderwerk (laatst uitgevoerd in 2016)

Bijzondere werken aan het orgel

elke 20 jaar

inclusief binnenwerk en orgelpijpen: te reinigen en reviseren om de 20 (à 30) jaar

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
-----------------	----------	-------------	---------------------------

Eenmalige werkzaamheden met volgende fasering:

1. Vernieuwen van de verwarmingsinstallatie	x
Werken aan de verwarmingsinstallatie (zonder betoelaging) i.f.v. de Restauratie van het interieur <i>In uitvoering 2018-2019</i>	

2. Restauratie van het interieur van de kerk	x
* ALGEMENE EN VOORBEREIDENDE WERKEN * WERKEN AAN GLASRAMEN EN SCHRIJNWERK Herstel en reinigen glasramen en plaatsen van voorzetbeglazing Werken aan buitenschrijnwerk (indien nodig) Werken aan binnenschrijnwerk * WERKEN IVM STUCWERK (conform rapport vooronderzoek) * SCHILDERWERKEN (conform rapport vooronderzoek) * WERKEN AAN VASTE INTERIEURELEMENTEN EN VAST MEUBILAIR Orgel: afschemen (i.f.v. andere werken interieur) Doksaal - zuilen - fries (**) Vloeren - plinten - grafstenen Altaren (**): . O.L.Vrouwaltaar (noordaltaar) m.i.v. beeld en schilderij . Hoofdaltaar en stralenkrans m.i.v. 6 houten kandelaars . Sint-Willibrordusaltaar (zuidaltaar) m.i.v. beeld en schilderij Eucharistiebel Lambrisering van het koor (**) Koorbanken (**) Koorafsluiting (communiebank) (**) Nis (m.i.v. (staak-) pop) (**) Preekstoel (**) Lambrisering van de zijbeuken (**) Biechtstoelen (**) Dienstaltaar - communiebank Smeedijzeren hek doopkapel 2 bustes op sokkel (**) * RESTAURATIE VAN CULTURGOEDEREN Christus aan het kruis (tegen oostgevel) Dooptont met deksel (**) Schilderij: Opvoeding van Maria (maakt deel uit van noordaltaar) Beeld: Sint-Anna ten Drieën (maakt deel uit van noordaltaar) 6 houten kandelaars (maken deel uit van het hoogaltaar) Schilderij: Geboorte van Jezus (maakt deel uit van zuidaltaar) Beeld: Sint-Willibrordus (maakt deel uit van zuidaltaar) Tombe (maakt deel uit van zuidaltaar) O.L.-Vrouw met Kind (pop) m.i.v. textiel, sieraden en attributen (maakt deel uit van nis) Verlichting: pendelarmaturen	

* **WERKEN AAN WAARDEVOL NIET BESCHERMD PATRIMONIUM**

Het betreft voornamelijk conserverende maatregelen en zo nodig werken i.f.v. integratie in het gerestaureerd totaalbeeld van de kerk indien wenselijk.

Credenstafel

Schilderijen:

- . Piëta (op doek) (zuidbeuk)
- . Jezus breekt het brood met de Emaüsangers
- . Calvarie met Maria Magdalena
- . Piëta (op paneel) (hoogkoor noord)

Beelden:

- . Beeld Sint-Anna ten Drieën
- . Medaillon met Jezus aan het kruis

Chrismatorium

Ciborie

Kelk

PAX

Reliekhouder

Kastmeubel

Beeld van de H. Willibrordus

Sokkel met engeltje

Maria met Kind

2 consoles met beelden van de H. Theresia en Sint-Antonius

Gekruisigde Christus

Heilig Hart op sokkel

Kruisweg: 14 staties

Koorstoelen

* **ANDERE**

Kaarsentafels

Panelen voor geboortes en dodenkruisjes

* **EXTERIEUR**

Grafstenen buiten (voor zover nodig)

* **UITRUSTING**

Werken aan de elektrische installatie m.i.v. verlichting en geluid

Branddetectie, blustoestellen, noodverlichting,...

Elektronische beveiliging

* **CONSTRUCTIEVE HERSTELLINGSWERKEN**

Saneren van muren achter lambriseringen e.d.

Klein herstel aan daken conform verslagen MW

* **TOEGANKELIJKHEID**

Verbeteren van de toegankelijkheid i.f.v. onderhoud (zie verslagen MW)

* **WERKEN AAN KLOKKEN EN AANSTURING**

Bijzondere werken aan klokken en aansturing (tenzij in afzonderlijk dossier)

(**) conform rapport vooronderzoek

7. OPVOLGING EN EVALUATIE

De kerkfabriek Sint-Anna heeft een overeenkomst met Monumentenwacht West-Vlaanderen voor een regelmatige inspectie van zowel exterieur als interieur van de kerk.

Op basis van deze verslagen zal de Kerkfabriek beslissen om eventueel bijkomende onderhoudsmaatregelen of dringende herstellingswerken te laten uitvoeren. Van deze werkzaamheden dient de Kerkfabriek desgevallend jaarlijks aan Onroerend Erfgoed een rapport over te maken.

Voor wat betreft werkzaamheden in uitvoering³:

(vooropgestelde fasering van deze werkzaamheden: zie hoofdstuk 6)

Een verslag is op te maken door de uitvoerder van de werkzaamheden of indien de werken gebeuren onder leiding van een architect of studiebureau: rapportering onder de vorm van werkverslagen en desgevallend een restauratierapport.

Dit rapport omschrijft o.a. het verloop van de werkzaamheden met vermelding van aard, plaats, datum, resultaat, incl. fotomateriaal. Dit rapport dient te worden ingediend ten laatste 6 maanden na beëindiging van de werkzaamheden;

Indien in goede staat en geen werkzaamheden gepland op korte termijn, volstaat een vijfjaarlijkse rapportering⁴.

Hiervoor wordt in de eerste plaats verwezen naar de Inspectierapporten van Monumentenwacht.

Al deze rapporten en verslagen zullen aan de dienst Onroerend Erfgoed overgemaakt worden.

Vanaf de goedkeuring van het beheersplan, dient men een zogenaamd onderhoudslogboek bij te houden van de maatregelen die men neemt voor het goede beheer van het erfgoed. Dit onderhoudslogboek dient men om de 6 jaar te bezorgen aan het Agentschap Onroerend Erfgoed.

³ Indien het gaat om werken waarvoor een toelating of erfgoedpremie werd aangevraagd, is het agentschap reeds op de hoogte. In deze gevallen is een rapportering niet nodig.

⁴ Een restauratieverslag of een aanvraag tot uitbetaling van de erfgoedpremie voldoen eveneens.

8. EXTRA TOEVOEGINGEN

	Duid in deze kolom aan: “niet van toepassing” (en dus niet bijgevoegd) of de verwijzing naar het hoofdstuk met pagina’s of nummer van de bijlage (indien bijgevoegd)
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	zie hoofdstuk 1. Identificatie
Lijst van geplande werkzaamheden	zie hoofdstuk 6. MAATREGELEN
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	zie hoofdstuk 6. MAATREGELEN: een aantal terugkerende onderhoudswerken.
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	n.v.t.
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	n.v.t.
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	n.v.t.
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	n.v.t.
Lijst van cultuurgoederen	Zie hoofdstuk 3.b. Cultuurgoederen
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	n.v.t.
Bibliografie (overzicht referenties)	Zie Literatuurlijst achteraan (z.n.)
Extra bijlage (bvb. foto’s, ...)	n.v.t.

LITERATUURLIJST

Gepubliceerd

BRAET M., *Sint-Anna kerkje Stene*, in Gidsenblad "Lange Nelle" 3, 1991, p. 28-36.

BAKELANTS I., *Inventaris Bewaarde glasramen*

CALLAERT G., DELEPIERE A.-M., HOOFT E., KERRINCKX H. & VANNESTE P. MET MEDEWERKING VAN SANTY P. & SNAUWAERT L., *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie West-Vlaanderen. Gemeente Oostende. Deel II: Deelgemeenten Mariakerke, Raversijde, Stene en Zandvoorde*, 2005, p.679-681, 697-699.

DE BEAUCOURT DE NOORTVELDE R., *Beschrijving der gemeente Steene*, Oostende, 1908, p. 28-45. (Anastatische herdruk, Handzame, 1977).

ENGLISH M., *Dagklapper*, jaargangen 1952-1954 III, Parochieblad 8ste jaargang Nr.46, 15 november 1953, p. 223.

FAUCONNIER A. & ROOSE P., *Het historisch orgel in Vlaanderen. Deel IV a, Provincie West-Vlaanderen: Arrondissementen Brugge en Oostende*, Brussel, 1986, p. 641.

JACOBS M., *Zij, die vielen als helden... Inventaris van de oorlogsgedenktekens van de twee wereldoorlogen in West-Vlaanderen*, Brugge, 1996, Deel 2, p. 378.

ROOSE-MEIER B.; VERSCHRAEGEN H., *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Kanton Oostende I*, Brussel, 1977, p. 22-24.

VANDEWALLE P., *Stene na het beleg van Oostende*, in *Ostendiana*, II, 1975, p. 79-81.

Van Caillie A., *Oud Oostende in beeld 1*, 1983, pl. 200.

Van Caillie A., *Oud Oostende in beeld 2*, 1985, pl. 179.

X, *De Sint-Annakerk Stene – Oostende – Een historische kerk*, Stene, s.d. (folder in de kerk).

X, *St. Annakerkje opgeknapt*, in 't Schorre, 15, 1992, nummer 1, p. 16-20.

X, *Orgelconcerten in West-Vlaanderen/2014*, Provincie West-Vlaanderen, 2014.

Online

VLAAMSE OVERHEID, AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016:

Parochiekerk Sint-Anna met kerkhof [online],
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/56667> (laatst geraadpleegd op 31 augustus 2018).
 Stene [online],
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/302167> (laatst geraadpleegd op 31 augustus 2018).

VLAAMSE OVERHEID, AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED:
<https://geo.onroerenderfgoed.be/#zoom=18&lat=6656986.122069595&lon=324422.26177138905> (laatst geraadpleegd op 31 augustus 2018).

KIK-IRPA, BALaT online fototheek [online],
<http://balat.kikirpa.be/results.php?linkthrough=BA&linkval=Kerk+Sint-Anna%5BStene%5D>
 (laatst geraadpleegd op 31 augustus 2018)

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN, WESTFLANDRICA, PROVINCIALE
 ERFGOEDBIBLIOTHEEK [online],
<https://west-vlaanderen.mediahaven.com/westflandrica/index.php/search?sd=&ed=&view=grid&q%5B%5D=stene> (laatst geraadpleegd op 31 augustus 2018)

Niet gepubliceerd

BESCHERMINGSBESLUIT Sint-Annakerk, te Oostende (Stene), 09/03/1983 (ID 1910)

BESCHERMINGSDOSSIER nummer 689, Stenedorpstraat, Sint-Annakerk, 22/02/1982.

Ph. Pauwels (architect), *Sint-Annakerk Restauratiewerken* (Restauratiedossier), 1993.

Ph. Pauwels (architect), *Sint-Annakerk Stabiliteitswerken doksaal* i.v.m. restauratie orgel (Restauratiedossier), 2002.

Ph. Pauwels (architect), *Sint-Annakerk Opfrissingswerken aan het doksaal* (Restauratiedossier), 2006.

B. Lagae voor Monumentenwacht West-Vlaanderen, *Inspectierapport interieur Sint-Annakerk*, 12/2003.

VandenBorre-Lauwers bvba, *Stene, Sint-Annakerk, Vooronderzoek interieur i.f.v. restauratie fase 2*, 2011-2012.

P. De Smedt voor Teccon, *Groundtraceraapport 2012.7825.TEZ.PRI.GRR*, 2012.

T. Maenhout en P. Declercq voor Monumentenwacht West-Vlaanderen, *Inspectierapport exterieur Sint-Annakerk*, 01/2017.

T. Bradt, K. Couchez, T. Apers, met bijdrage van R. Van Belle, *Archeologische opgraving - Archeologierapport - STENE – Sint-Annakerk*, in opmaak 2019.